

Mladi: Priprema, pozor, sudjelujte!

Sudjelovanje mladih – modeli,
mehanizmi, praksa

Mladi: Priprema, pozor, sudjelujte!

Sudjelovanje mladih – modeli, mehanizmi, praksa

Izdavač: Mreža mladih Hrvatske

Uredila: Anamarija Sočo

Suradnici: Borut Cink, Caroline Alofs, Tea Jarc, Peter Matjašič, Emina Bužinkić, Ružica Jurčević, Kamal Izidor Shaker, Rory Archer, Lazaros Petromelidis, Virgilio Falco, Hrvoje Bašić, Filip Markanović, Radu Oprea, Marian Vares, Luc Klonski, Viktor Szabados, Sever Džigurski, Guoda Lomanaitė, Katarina Pavić

Prijevod tekstova: Gabrijela Hodnik Đebro, Katarina Supičić

Lektura i korektura: Sanja Matasić

Dizajn i tisak: ACT Printlab, Čakovec

Zagreb, travanj 2011.

Ova publikacija nastala je u sklopu projekta “Youth Policy Backpack” koji je podržala Europska unija u okviru programa Europa za građane. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajalište Europske komisije.

Tiskanje ove publikacije omogućeno je temeljem financijske potpore Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva u skladu sa Sporazumom o sufinanciranju projekta odobrenog u okviru programa Europa za građane (Klasa: 421-04/10-RS-JED-MED/05). Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajalište Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.

Tiskanje ove publikacije podržalo je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u okviru projekta obilježavanja Međunarodne godine mladih.

Uvod

O projektu

Projekt “Youth Policy Backpack” provodili su Mreža mladih Hrvatske (MMH) i Nacionalno vijeće mladih Slovenije (MSS) tijekom 2010. i 2011. Prethodno smo surađivali nekoliko godina na području sudjelovanja mladih i jačanja organizacija mladih.

Ideja za projekt proizašla je iz zajedničkih potreba naših organizacija članica. Svjesni smo da je sudjelovanje mladih u Europi raznoliko i kompleksno i da mladi sada više nego ikad sudjeluju u društvenim i političkim procesima. Mladi su snaga koja naša društva tjera naprijed i pridonosi pozitivnoj društvenoj promjeni. Međutim, postoje brojni izazovi koji sprečavaju mlade u ostvarivanju njihova prava na sudjelovanje. Oni se još uvijek suočavaju s otporom i rasprostranjenim nerazumijevanjem kada zahtijevaju da im se omogući sudjelovanje u donošenju odluka.

Zbog toga smo htjeli skupiti mlade iz cijele Europe kako bi podijelili znanja i iskustva u sudjelovanju mladih i razvoju politike za mlade. Imajući ovo na umu, organizirali smo nekoliko događanja koja su pružila priliku više od stotinu mladih ljudi za interakciju, učenje, dijeljenje i suradnju.

Međunarodna konferencija u Zagrebu dokazala se kao izvrsna prilika da mladi podijele nacionalne i organizacijske aktualnosti vezane uz politiku za mlade i njihovo sudjelovanje u donošenju odluka. Trening koji je uslijedio okupio je mlade iz *grassroots* organizacija mladih iz Hrvatske i Slovenije te se fokusirao na osnaživanje sudionika za bolje i jače sudjelovanje u lokalnom kontekstu, na lokalne okvire politike za mlade te zagovaranje i volontiranje.

Drugi je važan dio našeg projekta bio proces sakupljanja namaganog znanja i zajedničkih iskustava i prakse. Ono što smo naučili tijekom projekta je vrijedno i htjeli smo to podijeliti, ne samo s mladima nego i s drugim dionicima koji imaju važnu ulogu u procesima politike za mlade.

Konačni proizvod projekta “Youth Policy Backpack” tri su publikacije (od kojih jednu trenutavno držite u rukama). Ova se fokusira na nacionalne procese u odnosu na širi europski okvir politike za mlade, druga se bavi lokalnim sudjelovanjem mladih i treća u obliku praktičnog rječnika objašnjava najčešće termine vezane uz politiku za mlade, aktivno građanstvo i sudjelovanje mladih. Nadamo se da smo uspjeli u svom cilju: napraviti materijale koji su bliski mladima, ali i orijentirani *policyju* u isto vrijeme.

Naša je želja da projekt “Youth Policy Backpack” ima dugotrajan učinak u promicanju sudjelovanja mladih i pridonese demokratskoj, inkluzivnoj Europi usmjerenoj prema mladima.

Nacionalno vijeće mladih Slovenije i Mreža mladih Hrvatske

Mladi i aktivno građanstvo

Osnaživanje aktivnog sudjelovanja mladih

Tea Jarc, Kamal Izidor Shaker

Sudjelovanje u demokratskom životu bilo koje zajednice mnogo je više od sudjelovanja na izborima. Sudjelovanje i aktivno građanstvo odnose se na pravo, sredstva, prostor i priliku i, tamo gdje je to potrebno, na podršku da se zajednički stvara i utječe na odluke te sudjeluje u aktivnostima koje doprinose stvaranju boljeg društva. Želimo li da sudjelovanje mladima ima smisla, ključno je da oni doista mogu oblikovati i utjecati na odluke i aktivnosti dok su mladi.

Sudjelovanje mladih shvaćamo kao važan doprinos:

- razvoju vještina i znanja mladih i organizacija mladih na području procesa demokratskog donošenja odluka
- tome da donositelji odluka razumiju mlade i pruže im priliku da stvaraju bolje politike
- vidljivosti i pozitivnom javnom imidžu mladih

- razvoju konkretnih politika za mlade.

Sudjelovanje također može rezultirati mnogim pozitivnim implikacijama u životima mladih ljudi. Doprinosi razvoju njihove osobnosti, njihovu uključivanju u društvo i sposobnosti da se suoče s izazovima i pritiscima mladosti.

Međutim, kako bi sudjelovanje mladih u životu bilo uspješno, trajno i smisleno, potrebno je okruženje sklono mladima. Svaka politika ili aktivnost namijenjeni promicanju sudjelovanja mladih moraju osigurati da okruženje podrazumijeva poštivanje mladih te mora uzeti u obzir razne potrebe, okolnosti i težnje mladih. Također, treba uključivati elemente kreativnosti i zabave.

Nacionalno vijeće mladih Slovenije, kao krovna organizacija nacionalnih organizacija mladih u Sloveniji, nastoji promicati sudjelovanje mladih u demokratskim strukturama i procesima našega društva uz aktivno sudjelovanje u stvaranju politika i donošenju odluka.

Prošlih je godina Nacionalno vijeće mladih Slovenije radilo na promicanju i jačanju sudjelovanja mladih na različitim razinama: međunarodnoj, regionalnoj, nacionalnoj i lokalnoj, a osobito na području sudjelovanja u procesima donošenja odluka na nacionalnoj razini. Godine 2009. osnovali smo Komisiju za politike za mlade, radnu strukturu koja se sastoji od oko 50 mladih aktivista, uglavnom iz naših organizacija članica. Komisija je odgovorna za pripremu dokumenata vezanih uz pitanja koja se odnose na mlade, a sudjeluje i u drugim procesima donošenja politika, kao što su odgovori na zakonodavne prijedloge koji se tiču mladih.

U Komisiji postoji 10 radnih skupina, a svaka od njih radi na određenom području: obrazovanju, zapošljavanju, stanovanju, udruživanju, sudjelovanju, volontiranju, mobilnosti, informiranju, zdravlju i pitanju okoliša. Do 2010. godine kreirali smo 4 glavna dokumenta svoje politike: o zapošljavanju mladih, obrazovanju, stanovanju i udruživanju. Pitanja koja su se pokazala najproblematičnijima u tim dokumentima gotovo su u potpunosti potvrđena kasnijim nacionalnim istraživanjem mladih 2010. godine. Ova činjenica jasno

pokazuje važnost uključivanja mladih ljudi u rješavanje problema mladih. Oni su najbolji stručnjaci za vlastiti društveni položaj.

MSS također podržava razvoj lokalnih struktura za mlade, osobito vijeća mladih koja još uvijek nisu dovoljno razvijena. Vjerujemo da je sudjelovanje u životu lokalne ili regionalne zajednice temeljno mladima i da je njihov doprinos ključan za društveni i politički život na lokalnoj razini. Uključivanjem mladih u rješavanje njihovih problema, lokalne i regionalne vlasti mogu osigurati da oni ne samo čuju i uče o demokraciji i građanstvu već da imaju prilike u njima i sudjelovati.

Aktivno sudjelovanje mladih i politika za mlade

Peter Matjašič

“Svijet je opasno mjesto, ne zbog onih koji čine zlo nego zbog onih koji ne poduzimaju ništa”

Albert Einstein

U ovom bih se članku želio usredotočiti na različite aspekte sudjelovanja, objasniti različite oblike i značenja sudjelovanja, podijeliti s vama zašto vjerujem da bi mladi trebali biti aktivni te ću završiti s vrstom kulture sudjelovanja koju promičemo u Europskom forumu mladih.

Pitanje za milijun eura uvijek glasi zašto uopće sudjelovati. Jednostavan odgovor bio bi zato što mladi najbolje znaju što im treba. Zato što odrasli podcjenjuju što sve mladi mogu postići. Zato što se samo aktivnim sudjelovanjem može utjecati na promjene.

Definicija sudjelovanja

Sudjelovanje potječe od latinske riječi “participare”, što znači i sudjelovati i dijeliti, biti uključen, kao i dijeliti nešto.

Mladi sudjeluju na svim razinama, od lokalne do globalne, od neformalnog okruženja kao što su skupine, mreže i zajednice, do formalnih struktura kao što su organizacije mladih, općinska vijeća mladih, učenička vijeća, izbori.

Oblici i značenje sudjelovanja

Oblike sudjelovanja mogu se razlikovati s obzirom na mnoštvo dimenzija:

1. dobrovoljni (npr. događaji za mlade, demonstracije) za razliku od nedobrovoljnih (npr. program za nezaposlene)
2. odozdo prema gore, od vrha prema dnu ili u kooperativnom obliku
3. aktivni (npr. dobrotvorni rad) za razliku od pasivnih (građanstvo, članstvo u dobrovoljnoj organizaciji)
4. svjesni ili nesvjesni
5. društveno ili institucionalno sankcionirani (glasanje, dobrotvoran rad) za razliku od nesankcioniranog,

izazovnog, "lošeg" sudjelovanja (nemiri, otpor, politički ekstremizam)

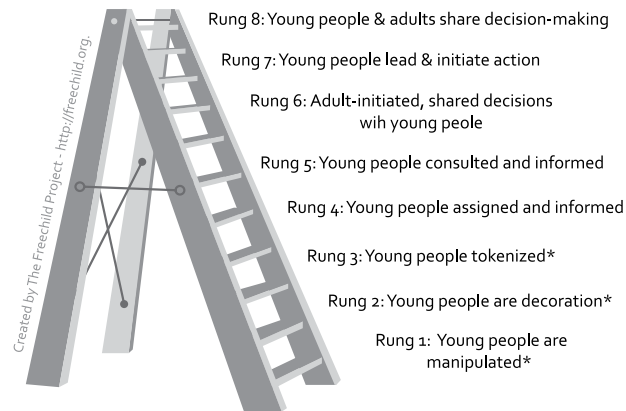
6. kolektivni (institucionalizirani: npr. aktivnosti u sindikatu; neinstitucionalizirani, npr. lokalne skupine za pritisak) za razliku od individualnih (npr. razgovor s učiteljem u školi kako bi sam razriješio probleme).

Različita značenja i oblici sudjelovanja odnose se na različite društvene kontekste i područja:

1. političko sudjelovanje
2. društveno ili asocijativno sudjelovanje
3. civilno sudjelovanje
4. sudjelovanje korisnika ili potrošača
5. sudjelovanje u obrazovanju i kroz obrazovanje
6. sudjelovanje u zapošljavanju.

Najvažnije pitanje razina je sudjelovanja mladih u donošenju odluka. Sjajnu ilustraciju različitih razina sudjelovanja mladih razvio je Roger Hart tzv. ljestvicom sudjelovanja mladih (vidi sliku dolje).

Roger Hart's Ladder of Young People's Participation

Prečesto mladi ne dosežu više od sredine Hartove ljestavice. No imamo i najbolje primjere dosezanja najviših prečki te ljestavice u Europi. A Europski forum mladih je najbolji primjer za to.

Europski forum mladih (YFJ) je platforma koja okuplja 99 međunarodnih organizacija mladih i nacionalnih vijeća mladih te koja predstavlja interese desetaka milijuna mladih u Europi.

Kao ključno pitanje politike za mlade, sudjelovanje mladih u društvu te u oblikovanju politike za mlade na europskoj razini – a to može biti u sklopu Vijeća Europe (CoE) ili Europske unije (EU) – jedan je od prioriteta Europskog foruma mladih. Sudjelovanje mladih u njihovoj zajednici, društvu i politici od ključne je važnosti želimo li poboljšati uvjete života mladih, njihove mogućnosti u životu te ojačati demokraciju i aktivno građanstvo u Europi.

Sudjelovanje označava pravo, sredstva, prostor, priliku i, tamo gdje je to potrebno, podršku da bi se sudjelovalo i utjecalo na odluke, angažiralo u radnjama i djelatnostima koje doprinose stvaranju boljeg društva. Posebice, YFJ je uvjerenja da je potrebno stvoriti “kulturu sudjelovanja”. To znači da je potrebno razviti plan politike za mlade na određenoj razini usporedno s povećanim sudjelovanjem mladih u procesima donošenja odluka vezanih uz pitanja koja ih se tiču i odnose na njih. Mehanizme i metodologije za angažiranje mladih potrebno je dalje razraditi i trebali bi biti participativne i demokratske prirode.

Kako bi se etablirala “kultura sudjelovanja”, organizacije mladih imaju važnu ulogu u pružanju konkretnog i demokratskog predstavljanja interesa mladih kroz njihove široke mreže i procese demokratskog donošenja odluka.

Štoviše, nevladine udruge mladih glavne su u pružanju usluga u radu mladih te su stoga ključni igrači u provođenju politika na terenu. Nevladine organizacije mladih pružaju info centre, mogućnosti obrazovanja, klubove i skupine, u kojima se mladi mogu susretati i družiti, te specifične društvene usluge za mlade u nevolji.

One su na čelu provedbe politike za mlade i godinama su služile kao motor njezina razvoja.

Poticanje i omogućavanje aktivnog sudjelovanja mladih u nevladinim organizacijama trebao bi biti središnji element politike za mlade.

Sudjelovanje mladih i organizacija koje ih predstavljaju u stvaranju i provedbi politike za mlade nije samo jedan aspekt dobrog upravljanja, već nužnost kako bi se osiguralo da njihova gledišta i problemi budu pravilno identificirani i shvaćeni – i da politika za mlade zadovolji njihove potrebe.

Fokus na Europsku godinu volontiranja kojom se promiče aktivno sudjelovanje građana 2011.

Volontiranje kao pokretačka snaga organizacija mladih

Anamarija Sočo

Volontiranje i sudjelovanje mladih u organizacijama i inicijativama mladih neizmjenjivo doprinose razvoju demokracije, društvenoj koheziji i izgradnji aktivnog građanstva. Milijuni mladih ljudi diljem Europe volontiraju u organizacijama mladih i tako doprinose svojim zajednicama ulažući svoje slobodno vrijeme i energiju u aktivnosti koje imaju za cilj opće dobro. Volontersтво mladima pruža mogućnosti za osnaživanje i osobni razvoj. Kroz volonterske aktivnosti mladi ljudi usvajaju nova znanja, vještine i sposobnosti te taj način izgrađuju svoje kapacitete za daljnji društveni ili profesionalni angažman.

Europska unija prepoznala je vrijednost volontiranja i važnost ulaganja u volontiranje te je proglasila 2011. godinom volontiranja sa sljedećim ciljevima:

- Izgraditi pozitivno i poticajno volontersko okruženje u EU,
- Jačati volonterske organizacije i poboljšati njihovu kvalitetu rada,
- Vrednovati volonterske aktivnosti,
- Jačati svijest o vrijednosti i važnosti volontiranja.

Komisija očekuje da će Europska godina volontiranja intenzivirati volonterske aktivnosti i ojačati svijest o njihovoj dodanoj vrijednosti te da će istaknuti povezanost volonterskog rada na lokalnoj razini i njegovog značaja u širem europskom kontekstu.

Europska godina volontiranja trebala bi omogućiti volonterima i volonterskim organizacijama da se upoznaju i saznaju za primjere dobrih praksi u drugim zemljama. Tijela javne vlasti moći će usvojiti nove spoznaje o volonterstvu i načinima kako volonterski rad učiniti dostupnijim. Građani koji ne

znaju mnogo o volontiranju moći će o tome više saznati te i sami postati volonterima. Naposljetku, cilj je ove europske godine volonterima odati priznanje.

Sektor mladih u Europi jedan od glavnih dionika u području volontiranja i aktivno je uključen u kreiranje volonterskih politika tijekom europske godine kroz sudjelovanje Europskog foruma mladih i drugih organizacija mladih u Savezu za Europsku godinu volontiranja 2011. (EYV 2011 Alliance). Mladi diljem Europe još se uvijek suočavaju s brojim izazovima u volontiranju, bilo da se radi o prepravama mobilnosti (vize), nepostojanju relevantnog zakonskog okvira, neadekvatnom financiranju volonterskih organizacija ili manjkavim mehanizmima vrednovanja ishoda volontiranja. Sektor mladih stoga zagovara zajednički europski okvir o pravima volontera koji bi osigurao da mladi ljudi mogu bez poteškoća volontirati u organizacijama civilnoga društva i drugim institucijama te i dalje biti pokretačka snaga demokracije i solidarnosti u Europi.

Europske integracije i izazovi koje predstavljaju za mlade jugoistočne Europe

Rory Archer

Kada se sudjelovanje mladih i aktivno građanstvo razmatraju u kontekstu europskih integracija, općenito se težište stavlja na pozitivne mogućnosti koje europske integracije pružaju – i to s pravom. Međutim, vjerujem da je također važno imati na umu i neke od izazova koje ti procesi mogu predstavljati. Europske integracije, u obliku pristupanja EU i procesi poput Schengenske zone slobodnog kretanja te institucije Vijeća Europe, nude poticaje i prilike podjednako i za mlade i za političke elite. One također pružaju “mrkvu i batinu” za konzervativne elite te je u slučaju Balkana Europa pomogla u transformaciji političkih programa, a to se u određenom stupnju vrtjelo oko stvaranja etno-nacionalističkih projekata izgradnje država nakon raspada zajedničke jugoslavenske

države. Te metode “mrkve i batine”, primjena pritiska i poticaja za društvenu i političku transformaciju u kontekstu europskih integracija, nisu tipične samo za Balkan ili postsovjetske države općenito. To je nešto s čime su se susrele i zemlje članice EU prije 2004. godine, iako možda u manje sustavnom opsegu.

Na primjer, u Irskoj je Europska unija (ili Europska ekonomska zajednica, kako se zvala 1973. godine, kada se Irska pridružila) odigrala ključnu ulogu u transformiranju duboko konzervativnog i diskriminirajućeg zakonodavstva i socijalne politike. Prije 1973. godine propisi su zahtijevali da žene zaposlene u javnom sektoru prestanu raditi nakon ulaska u brak. U ranim 1990-ima Europski je sud za ljudska prava potakao legalizaciju homoseksualnosti – prije 1993. godine ona je bila kazneno djelo. Tijekom 1970-ih, 1980-ih i 1990-ih EU direktive pomogle su u ublažavanju nekih ekstremnih stavova duboko konzervativnog i diskriminirajućeg irskog zakonodavstva i socijalne politike. Gotovo da i nije potrebno reći da su europske integracije pomogle usađivanju i produživanju cijelog niza pozitivnih društvenih i političkih normi.

Meni (a pretpostavljam i gotovo svim zainteresiranim akterima u politici za mlade) je potpuno očito da postoje mnoge koristi od europske integracije.

Međutim, i nadalje smatram da europska integracija još uvijek predstavlja problem i izazove mladima, a o tome bih želio reći nešto više. Osobito bih htio naglasiti dva čimbenika koja mogu spriječiti njihovo sudjelovanje.

Prvi izazov koji ću razmotriti praktične su barijere koje su prepreka za transnacionalno sudjelovanje mladih prouzročene neravnomjernim europskim integracijama, a koje sprečavaju regionalnu (tj. panbalkansku ili jugoistočnoeuropsku) integraciju. Time mislim na negativne posljedice do kojih dolazi kada pristupanje jedne zemlje EU ili ulazak u Schengenski sporazum stvara nefleksibilne i krute uvjete (kao što su još strože granične kontrole i stroži vizni režim) za susjedne zemlje koje nisu pristupile EU ili Schengenu ili koje nisu dobile mogućnost slobodnog kretanja, bez viza, u Schengenskom prostoru. "Ulazak u Europu" neke zemlje može (i to redovito čini) ograničiti slobodno kretanje građanima susjednih zemalja.

Pod regionalnom suradnjom mislim na fleksibilne tipove interakcija među državama, ekonomijama, kulturama i individualnim akterima do kojih dolazi u duhu otvorenosti i međuzavisnosti. Čini se da neravnomjerna europska integracija u nekoj regiji može zapravo naštetiti regionalnoj suradnji i stvoriti povećanu strukturnu nejednakost. Europske integracije i regionalna suradnja dva su procesa koja nisu nužno dobro povezana u umovima balkanskih političkih elita. Ostale nove zemlje članice EU doimaju se bolje regionalno povezane (na primjer, zemlje višegradske skupine i baltičke zemlje). Prepreke regionalnoj suradnji i sudjelovanju osobito su akutne kada se kao rezultat europske integracije zatvaraju granice za putovanja bez viza. Nekad "meke" granice postaju "tvrde" te transnacionalni politički, ekonomski, društveni i kulturni život kao integralna "vrijednost" europske integracije, postaje ograničen i otežan uz granice novih zemalja članica EU i zemalja koje nisu članice.

Mnogi građani bivših jugoslavenskih republika svjesni su da je pristupanje EU 2004. godine spriječilo ulaz u Sloveniju i Mađarsku bez vize svim građanima bivše Jugoslavije (osim

Slovenije i Hrvatske). I dok građani Slovenije i Mađarske uživaju u prednostima članstva EU, jaz prema susjednim državama koje nisu članice još je očitiji, osobito u multietničkim graničnim područjima, kao što je Vojvodina, gdje su se ljudi navikli na povećani prekogranični promet u 1990-ima, koristeći granice kao resurs za ublažavanje političkih i socio-ekonomskih poteškoća u Miloševićevoj Srbiji.

Euroregija Dunav-Maros-Koros-Tisa ujedinjuje dio jugoistočne Mađarske (Segedin), jugozapadne Rumunjske (Temišvar) i Vojvodine. Ubrzo nakon pada Miloševića u Srbiji 2000. godine, Mađarska je nametnula vizni režim Srbiji, što je bilo prvi put od 1950-ih da jugoslavenski državljani nisu mogli slobodno ući u tu zemlju. To je bio uvjet pristupanja Mađarske EU 2004. godine. Učinivši tako, Mađarska je otežala putovanje pripadnicima mađarske manjine, kojih u Srbiji ima oko 300.000, a koji su gravitirali pograničnom gradu Segedinu. Također, ometala je neke ekonomske i kulturne aktivnosti za vlastite građane koji su navikli na *status quo* pograničnog života. Slično tome, pristupanje Rumunjske EU 2007. godine te ulazak Mađarske u Schengensku zonu rezultiralo je pogra-

ničnim režimom u toj euroregiji koji se stalno mijenjao. Ironično je što su sami procesi europeizacije ometali suradnju i ojačali nacionalno uokvirenu asimetriju u euroregiji.

Drugi je izazov širi, manje opipljiv i više sporan. Odnosi se na dominantne proeuropske diskurse koji, prema mome mišljenju, mogu depolitizirati, demoralizirati i provocirati dvosmislene reakcije kod građana balkanskih država s obzirom na specifičan oblik europske integracije do kojeg dolazi. "Europeizacija jugoistočnoeuropskog stila" može se smatrati zahtjevnim, pokretanim izvana i prisilnim procesom nacionalne i regionalne promjene koju pokreću EU institucije i koju države i nacionalni akteri u regiji različito usvajaju. Njezin stupanj uspješnosti (način na koji se mjeri) oslanja se na sposobnost i volju za promjenom prilagođavajući se specifičnim zahtjevima EU-a. To je asimetričan odnos koji omogućava EU da kanalima prisile utječe na nacionalne procese donošenja politika, dok potencijalne zemlje članice imaju vrlo malo moći utjecati na tijek procesa.

Takve procese prati “retorički arsenal” klišeja i retoričkih fraza uobičajenih i u državama članicama i u državama koje još nisu članice. Pojmovi poput “put u Europu”, pozivanje na “europske vrijednosti” i “europizaciju”, često su pozicionirani nasuprot negativnim pojmovima kao što su “postkomunistički”, “tranzicijski” i “Balkan”. To depolitizira i obezvređuje građane uspoređujući “dobre” Europejce i “loše” polueuropejce i izbjegava prijeko potrebnu refleksivnu debatu i diskusiju koja bi trebala biti dijelom europske integracije.

Kritika hipereuropskog diskursa ne mora se izražavati pojmovima koji su usredotočeni na naciju – artikulacije ljudi koji su zabrinuti zbog gubitka nacionalnog identiteta, jezika ili prisile da jedu ravne banane prema EU standardima i slično. Takvu zabrinutost tim jezikom već izražavaju euroskeptici u svakoj europskoj državi.

Zašto je taj diskurs europizacije izazov? Naravno, retorički naglasak na ljudska prava, politički pluralizam, demokraciju i odgovornost sam po sebi nije negativan. Međutim, smatram da stupanj u kojem je Europa fetišizirana kao apstraktan koncept zaobilazi većinu sudjelovanja u debati. Određene refor-

me i politike nisu propisno prodiskutirane i vrednovane s obzirom na vlastite zasluge, već se provode zbog apstraktne “Europe” koja ih zahtijeva. Postoji opasnost da transformacije nemaju normativnu težinu prema vlastitim zaslugama i da postoje kao “tigrovi od papira” kako bi se udobrovoljila zahtjevna Europa – zakoni i politike prilagođavaju se, ali ne primjenjuju i usvajaju zbog nedostatka debate ili čak razumijevanja njihova sadržaja.

Države u ovoj regiji, gdje je hipereuropski diskurs najistaknutiji i problematičan, su Bosna i Hercegovina te Kosovo (koje su također najnesigurnije države u regiji s obzirom na više kriterija). Osobit institucionalni ustroj obiju država s međunarodnim akterima (koje uglavnom, ali ne isključivo predstavlja EU) djelomice određuje politički program i uvelike doprinosi svakodnevnom vođenju države. Čak i ako (ili možda dijelom i zbog toga) te države imaju najviše vanjskih čimbenika, međunarodnih predstavnika, koji su uključeni u njihov svakodnevni rad, one su najdalje u balkanskoj regiji u praktičnom smislu od pristupanja i nezavisnog sudjelovanja u različitim institucijama europske integracije.

Što znači apstraktna “Europa” i europske vrijednosti? To su i neuhvatljivi i fleksibilni pojmovi. U slučaju Hrvatske, na primjer, i konzervativni nacionalistički režim Franje Tuđmana i liberalna politička opozicija rabili su europsku retoriku, ali s različitih stajališta. Za Tuđmanov je režim Europa predstavljala legitimizaciju nacionalne politike – pronalazak mjesta za Hrvatsku među kršćanskim nacijama, gdje i pripada. Opoziciji ona može predstavljati standarde ljudskih prava, demokracizaciju i kontrapunkt Tuđmanovu režimu.

U cijeloj regiji čini se da ima vrlo malo političkog neslaganja s europskom idejom, no nju se shvaća na različite načine. Istraživanje europskog diskursa u Sloveniji, koje je napravio Mitja Velikonja, ocrta sličnu sliku; zagovaratelji katoličke crkve, sekularna demokracija, slovenski lingvistički nacionalizam i transnacionalni kozmopoliti – svi se identificiraju s Europom i podupiru apstraktnu Europu, ali s različitim shvaćanjem onoga što ona predstavlja.

Kada je Milorad Dodik, bivši premijer i sadašnji predsjednik entiteta Republike Srpske BiH, 2010. godine najavio da će

podržati zakon koji zabranjuje burku u Republici Srpskoj, to se opravdavalo europskim vrijednostima. “Takav zakon usvojen je u nekoliko europskih zemalja i smatramo da je potrebno više se približiti tim europskim standardima.” Dodik je govorio o zabranama u Belgiji i Francuskoj.

Ti primjeri pokazuju da, unatoč drukčijem diskursu, Europa može biti izvor liberalizma artikuliranog kao europske vrijednosti. I dok je “Europa” često predstavljena kao konačno odredište na pravocrtnom putu od “lošeg” prema “dobrom”, svakodnevno iskustvo mnogih zemalja članica EU govori nešto drugo. Ta idealizirana Europa dom je desnog i lijevog ekstremizma, političkog nasilja, rasizma i ksenofobije, velikih nejednakosti između bogatih i siromašnih, nezgrapne socijalne skrbi i nezaposlenosti. Apstraktan pojam “dobre” Europe i praktičan pojam pristupanja EU nije lijek za političke i socijalne probleme sam po sebi, kao što je vidljivo iz uvjeta u mnogim zemljama članicama EU.

Obrazovanje za aktivno građanstvo

Ružica Jurčević

Danas svijet kreće prema (ili ju je već prošao) novoj fazi razvoja. Tu novu fazu karakteriziraju brze promjene, inovacije i nove tehnologije, sve zajedno pod jednim imenom – globalizacija, koja oblikuje ekonomske, političke i kulturne odnose između ljudi diljem svijeta. To je također vrijeme velikih promjena u znanju – u tome kako ljudi gledaju na znanje i kako ga koriste. Znanje je postalo ključ ekonomskog prosperiteta i jedna od ključnih osovina unutarnje politike. To je razlog zašto se ovo vrijeme naziva “dobom znanja”. Pretvaranje svijeta u svijet znanja zahtijeva nove obrasce rada i nove profile radnika, s novim i drukčijim vještinama, ali također uključuje i ohrabivanje ljudi da budu aktivno uključeni u različite procese na svim razinama. Promoviranje šire ideje aktivnog uključivanja jača značenje pripadanja u zajedničkoj društvenoj i kulturnoj zajednici i vodi do razvoja aktivnoga građan-

stva, čiji je cilj da ljudi projekt oblikovanja budućnosti uzmu u vlastite ruke. S obzirom na prirodu ekonomskih i društvenih promjena u globaliziranom svijetu, postoji potreba da se ljude nauči kako živjeti u promijenjenoj kulturnoj i političkoj okolini u kojoj se nalaze. Stoga misija obrazovanja postaje osposobiti ljude da prihvate jedan od najvećih izazova – da zajedno i demokratski stvore miran i integriran svijet jer, kao što tvrdi Američki građanski forum (1994.), to je vrijeme koje poziva na građanski aktivizam i bez njega ćemo postati nacija promatrača. Pretpostavljajući da je sudjelovanje u javnom životu potrebno za razvoj participatorne demokracije, pitanje je imaju li ljudi, osobito mladi, potrebno znanje, vještine i vrijednosti da djeluju u društvenom životu. Što je potrebno učiniti želimo li ohrabriti sposobnost i motivaciju kako bi se razvio demokratski i aktivan narod? Odgovor je logičan – ljude je potrebno obrazovati.

Obrazovanje za aktivno građanstvo

Prepoznavanje obrazovanja kao ključnog, ne samo za blagostanje i ekonomski rast već i kao ključ omogućavanja da svi građani sudjeluju što je potpunije moguće u kulturnom,

ekonomskom, političkom i društvenom životu kako bi se živjelo u demokratskom društvu, otvara pitanje obrazovanja za aktivno građanstvo. Aktivno građanstvo podrazumijeva da u demokratskom društvu “svi pojedinci i skupine imaju pravo na angažman u stvaranju i ponovnom stvaranju demokratskog društva; imaju pravo sudjelovati u svim demokratskim aktivnostima i institucijama unutar toga društva; imaju odgovornost osigurati da nijedna skupina ili pojedinac ne bude isključen iz tih aktivnosti i institucija; uključuje sve odnose i strukture u cjelokupnom društvenom uređenju” (education.qld.gov.au). Ovdje je važno spomenuti dvije vrste obrazovanja za građanstvo. Prvo obrazovanje za građanstvo namijenjeno je pripremi ne-građana da postanu pravno i društveno prihvaćeni kao građani, što uglavnom provode razne vladine i nevladine udruge. Drugo je građansko obrazovanje, koje se podučava u školama kao akademski predmet sličan politici i sociologiji, a na koje se usredotočujemo u ovom radu. Ovdje podučavanje aktivnog građanstva nije dovoljno – važno je učenje aktivnog građanstva. Ono mora obuhvaćati, ne samo razvoj interkulturalnog razumijevanja (afektivnu razinu) već i stjecanje operativne kompetencije (kognitivna razina) - a obje

se stječu praksom i iskustvom (pragmatička razina). No učenje za aktivno građanstvo zahtijeva mnogo više od razvoja tih razina. Ono uključuje 4 glavne faze: 1. temeljne vrijednosti koje naglašavaju aktivno građanstvo; 2. svijest o tim vrijednostima; 3. stav o tim vrijednostima, i; 4. angažman i aktivacija kako bi se te vrijednosti promovirale. Zadatak širenja tih vrijednosti zasigurno pripada mladima. Mladi moraju biti obrazovani kako bi izgradili svoj smisao pripadanja i angažmana u društvima u kojima žive. To postaje misijom škole. Da bi se postigao ponovni angažman mladih ljudi u javnom životu, škola treba promijeniti svoju politiku i značenje kako bi postala otvorenija i fleksibilnija, kako bi se mladi osjećali dijelom zajednice i kako bi osjećali da mogu utjecati na politiku škole. Sudjelovanje u školi kroz suradnju u razredu ili uključivanje u planiranje školskih aktivnosti dovest će do sudjelovanja u zajednici i razvoja važnih stavova. Na taj način sudjelovanje i aktivna uključenost u društvu postat će navikom odgovornog i aktivnoga građanina. Takvo je obrazovanje prvo uvedeno u Engleskoj, u predmetu pod nazivom “građanstvo”. Glavni je cilj takvog obrazovanja učiti o vrijednostima, znanju, stavovima i vještinama prikazanim u tablici 1 (dolje).

VRIJEDNOSTI	Kulturna različitost / multikulturalizam; demokracija; ljudska prava; jednakost spolova; manjinska prava; okoliš i kvaliteta života
ZNANJA	Razumijevanje specifične terminologije i glavnih karakteristika određenih vrijednosti; svijest o građanskim pravima i dužnostima; svijest o pitanjima spolova; razumijevanje različitosti
STAVOVI	Tolerancija; odgovornost i autonomija; njegovanje međuljudskih odnosa; radoznalost; motivacija; poštivanje različitosti; samopouzdanje u djelovanju; osnaživanje
VJEŠTINE	Kako otvoriti problematiku; kako osmisliti aktivnosti; definiranje problema; strateško razmišljanje; osmišljavanje i upravljanje projektima, organizacijske vještine, vodstvo; facilitacija, dijalog; pokretanje promjena; timski rad; aktivnosti temeljene na potrebama

No od samog početka ovaj je predmet kritiziran s teoretske osnove i praktičnog učinka. Kritičari argumentiraju da takav oblik obrazovanja dovodi do nepotrebnog politiziranja školskog sustava i da je prezahtjevan za učitelje i cijeli sustav.

Drugi su naglašavali pitanje stvarnog utjecaja na razvoj aktivnoga građanstva, sadržaj nastave, strah od indoktrinacije, potrebnu profesionalnu obuku za učitelje. S obzirom na vrednovanje, mnogi su autori propitkivali kako procijeniti

vještine, vrijednosti i stavove, postavljajući pitanja poput: “Što znači ocjena koju je učenik dobio iz tog predmeta – je li on dobar građanin ili ne?” ili “Ako se predmet ne ocjenjuje, hoće li ga učenici dovoljno ozbiljno shvatiti?” Ta pitanja i mnoga druga jasno pokazuju da obrazovanje za aktivno građanstvo zahtijeva više promišljanja te su potakla šira pitanja o tom obliku obrazovanja, poput: *“Zašto je naglasak na razvoju aktivnoga građanstva i žele li oni uopće biti aktivni građani? Postoje li mogućnosti u društvu za takvo sudjelovanje? Jesu li te mogućnosti dostupne svakome ili samo određenim skupinama u društvu? Može li aktivno građanstvo biti nametnuto kao ideal? Što je s onima koji ne žele biti aktivni? Može li pojam o demokratskom građanstvu i obrazovanju biti smjernica za potragu pojedinaca za identitetom u globaliziranom svijetu?”*

Bez obzira na ta pitanja, obrazovanje za aktivno građanstvo svakako je obrazovanje koje nam je potrebno kako bismo se prilagodili brzim, ali neophodnim promjenama u današnjem svijetu. Ovaj oblik obrazovanja treba biti na svim razinama školskog sustava, ne samo u osnovnim školama već i na sveučilištima. Sveučilišta nisu samo tvorci znanja ili učite-

lji mladih umova i prijenosnici kulture, već su i glavni akter rasta. Institucije višeg obrazovanja važnije su nego ikad kao mediji za široki spektar prekograničnih odnosa i kontinuirani globalni protok ljudi, informacija, znanja, tehnologija, proizvoda i financijskog kapitala, i oni zasigurno mogu utjecati na tijek obrazovanja o aktivnom građanstvu: “... više škole i sveučilišta imaju građansku misiju koja uključuje da se bude dobar građanin koji služi zajednici na više načina; osiguravanje foruma za slobodan demokratski dijalog; vođenje istraživanja o demokraciji, civilnom društvu i civilnom razvoju; obrazovanje vlastitih studenata da budu učinkoviti i odgovorni građani” (www.aishe.org).

Visoko obrazovanje i aktivno građanstvo

U doba kada visoko obrazovanje stvara brojne izazove, sveučilište prepoznaje svoju ulogu institucije uključene u probleme zajednice i obećava promijeniti značenje i svrhu visokog obrazovanja. Institucije visokog obrazovanja integralni su dio naših zajednica i važne su za razvoj civilnog društva te promociju društvene uključenosti i aktivnoga građanstva. Osim razvoja pojedinaca da sudjeluju u civilnom društvu i

ostvare svoj puni potencijal, akademici i istraživači višeg obrazovanja imaju ključnu ulogu u informiranju o javnim debatama i politikama vezanim uz pitanja kulturne, socijalne i ekonomske važnosti. Promocija demokratskog javnog života kroz istraživanje i obrazovanje postaje institucionalni prioritet. Jednostavno rečeno, sveučilište se trudi stvoriti dobre građane, šireći svoje debate i diskusije o socijalnim, kulturnim, ekonomskim, političkim, zdravstvenim, etičkim, pravnim i vjerskim pitanjima tako da građani gledaju u oči svijetu u kojem žive.

Opseg društvenih i građanskih koristi od visokog obrazovanja analiziran je i priznat u mnogim studijama. Glavni ciljevi istraživača bili su ispitati unapređuje li više obrazovanje građansku aktivnost i je li društvena klasa vezana uz određeno obrazovanje. Također, ispitivali su odnos između obrazovanja, društvenog statusa i građanskog angažmana. Istraživanja su u SAD-u utvrdila da ljudi s višim stupnjem obrazovanja češće volontiraju (36% u odnosu na 21% stanovništva sa srednjoškolskom stručnom spremom). Građanska uključenost, kao što navode stope glasovanja, također je pozitivno vezana uz

sudjelovanje u visokom obrazovanju; istraživanja su pokazala da je 56% stanovništva sa srednjom školom glasovalo na zadnjim predsjedničkim izborima u Americi, u usporedbi sa 76% onih koji imaju viši stupanj obrazovanja. Istraživanja provedena u Velikoj Britaniji, pod nazivom Istraživanje britanskih kućanstava 1991.-1999., pokazala su slične rezultate, navodeći da su građani s višim obrazovanjem češće glasovali na izborima i češće bili članovi dobrotvornih organizacija od onih koji nisu imali više obrazovanje.

Škola je mjesto početka sudjelovanja i potrebno je osigurati sustavno znanje, vještine, vrijednosti i stavove koji su mladima potrebni da bi sudjelovali u javnom životu. Iz novih društvenih odnosa koje ljudi međusobno uspostavljaju javit će se pojam građanstva, u pluralnom i humanitarnom društvu u kojem svi mogu igrati odgovornu ulogu u debatama i izborima. Kao što kaže Orit Ichilov: "građansko obrazovanje trebalo bi pomoći u redefiniranju javnog prostora, u stvaranju savjesnih, zainteresiranih i suosjećajnih aktivnih građana". Kako bi ovaj izazov bio uspješan, obrazovanje i obuka moraju postati pozitivnim saveznicom u promicanju aktivnoga građanstva.

Međutim, jedna od poteškoća sa sadašnjom strukturom škole jest ta da škole još uvijek nemaju jasnu viziju o tome što obrazovanje za aktivno građanstvo treba uključivati, a niti koje znanje treba biti primijenjeno u tom predmetu. Također, bude li u škole uveden dodatni predmet, morat će se razmotriti problem prezasićenog nastavnog plana. Ipak, to je izazov koji i škole i mladi moraju prihvatiti i krenuti vlastitim putem u nastajanju modernog društva s demokratskim vrijednostima.

Polazišne osnove za uvođenje predmeta Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo u formalni odgojno-obrazovni sustav

Emina Bužinkić

Mreža mladih Hrvatske je uz Centar za mirovne studije, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, GONG, Centar za ljudska prava i niz drugih organizacija civilnoga društva i neovisnih institucija, izradila polazišne osnove za uvođenje sadržaja o ljudskim pravima i demokratskom građanstvu u hrvatski obrazovni sustav. Učenici/e osnovnih i srednjih škola, te studenti hrvatskih sveučilišta i veleučilišta posljednjih 20 godina nisu u formalnom sustavu upoznali kvalitetan tip političkog, odnosno građanskog odgoja i obrazovanja.

Nacionalnim programom odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo Vlade Republike Hrvatske iz 1999. godine (u nastavku: Nacionalni program) u odgojno-obrazovni sustav formalno su uvedeni sadržaji usmjereni na građansko obrazovanje, obrazovanje o ljudskim pravima, miru i nenasilju te demokratskom sustavu. Nacionalni program obuhvaća sljedeće sadržaje: odgoj za ljudska prava, odgoj za demokratsko građanstvo, identitetni i interkulturalni odgoj i obrazovanje, odgoj za mir i nenasilno rješavanje sukoba, odgoj za održivi razvoj, odgoj za sprečavanje predrasuda i diskriminacije, istraživanje humanitarnoga prava i sl. Smatramo da je program sveobuhvatan, ali da u punih deset godina nisu stvorene osnovne pretpostavke za njegovu provedbu.

Glavni nedostaci provedbe postojećeg programa odnose se na njegovu neobaveznost, na nedostatnu i neujednačenu sadržajnu i metodološku osmišljenost programa te na nedostatnu edukaciju nastavnog osoblja. Do danas ne postoji evaluacija kojom bi se dobili podaci o tome na koji se način ovaj program provodi u osnovnim i srednjim školama te jesu

li, i u kojoj mjeri, zastupljeni svi predviđeni sadržaji iz programa. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje organiziraju povremene edukacije manjeg opsega i smotre programa o ljudskim pravima, što nije dovoljno ako smo svjesni da je riječ o vrlo osjetljivoj i tematski širokom području za čije je kvalitetno provođenje potrebna sustavnost, evaluacija provedbe, stručni kadar koji će se posvetiti upravo ovom području i kontinuirana edukacija tog kadra.

Istraživanje Centra za ljudska prava “Demokracija i ljudska prava u osnovnim školama” pokazuje nedostatnu provedbu, nesustavnost i neujednačenost provedbe Nacionalnog programa, iako većina učitelja, ravnatelja, učenika i roditelja elemente građanskog odgoja smatra najvažnijim ciljevima školovanja.

Provedba predmeta Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo

Organizacije u potpisu koje djeluju kroz neformalnu koordinaciju čija stajališta podržava i **Centar za ljudska prava** zalažu se za uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u formalni obrazovni sustav te ističu potrebu za razvojem i revizijom postojećeg nacionalnog programa koji svakako treba obuhvatiti sve četiri komponente odgoja i obrazovanja za demokratsko građanstvo: **politički sustav i političko opismenjavanje, ljudska prava i zaštitu ljudskih prava, odgoj za mir i nenasilje** te **učenje o demokratskom građanstvu** (integriran sadržaj o interkulturalizmu i osjetljivosti prema različitostima), sukladno definiciji Vijeća Europe, na način koji će svim učenicima omogućiti stjecanje ovih osnovnih znanja i vještina neophodnih za snalaženje u društvu. Također ističemo da ovako široko poimanje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo ostavlja otvorenu mogućnost da se u okviru ovog predmeta obrađuju teme kao što su održivi razvoj, zaštita potrošača, razvijanje volonterstva, poticanje društvene odgovornosti poduzetništva i antikorupcijski odgoj.

Spomenute organizacije zalažu se za **detaljniju razradu i osmišljavanje predmeta odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo kao zasebnog obveznog predmeta koji će kroskurikularno biti povezan s ostalim predmetima.**

Razlozi za iznošenje preporuke da odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo bude zaseban obvezni predmet te konkretne tehničke preporuke za uvođenje, kao i objašnjenje važnosti uvođenja bit će pojašnjeni u nastavku.

Valja istaknuti da je uvođenje ovog predmeta predviđeno prijedlogom *Nacionalnog okvirnog kurikulumu* i u skladu je s temeljnim kompetencijama Europske unije, te bi se na predloženom tragu mogla izraditi detaljnija strategija za njegovo uvođenje. Predmetom bi se sustavno osnažila djeca i mladi, razvile njihove socijalne vještine te pridonijelo smanjenju nasilja, kao i izgradnji škole kao zajednice.

Nedavni slučajevi nasilja među mladima koji su zaokupili veliku pozornost medija i javnosti doveli su i do veće zabrinu-

tosti javnosti i političkih tijela zbog trenda porasta ozbiljnosti nasilja među mladima te su izazvali njihovu deklarativnu spremnost na akciju. Međutim, reakcije političkih struktura i šire javnosti često su takve da se traga za brzim rješenjima i „čarobnim pilulama“ koje će promijeniti nasilnike, dok se o općim društvenim uzrocima koji pogoduju povećanju nasilja rijetko i malo govori, a još je manja usmjerenost na njihovo uklanjanje. Za dugoročno uspješno smanjenje nasilja i drugih društvenih problema neophodno je da što šira grupa mladih ljudi ocijeni nasilje kao neprihvatljiv način djelovanja, što se može postići usmjeravanjem na razvoj građanskih i socijalnih vještina mladih ljudi, a upravo je to cilj odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo. Važnost takvih sadržaja prepoznata je i u obrazovnom sustavu; stoga se za djecu i mlade i sada organizira odgoj i obrazovanje iz ovih područja. Međutim, ovakvo obrazovanje provodi se povremeno i neujednačeno te je prepušteno inicijativi pojedinih entuzijasta, zbog čega se umanjuju i raspršuju njegovi pozitivni učinci. Također je česta pojava da se ovakvi sadržaji organiziraju kao izvannastavni ili izborni pa njima prisustvuju djeca i mladi koji općenito žive u poticajnijim, kvalitetnijim

uvjetima i bolje su uklopljeni u okruženje, a djeca i mladi koji žive u osobito rizičnim uvjetima često ne budu uključeni u sadržaje koji će razviti njima neophodne vještine nenasilnog postupanja i snalaženja u društvenim procesima.

Sadržaj i trajanje predmeta Odgoj i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo

Smatramo da je Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo predmet koji bi valjalo uvesti od početka osnovnoškolskog obrazovanja pa sve do kraja fakultetskog obrazovanja, a(li) sadržaje treba prilagoditi razvojnim mogućnostima učenika.

Tako od prvog razreda osnovne škole treba uključiti učenike u sadržaje usmjerene na razvoj socijalnih vještina, osobito vještina uspješnije komunikacije i nenasilnog rješavanja sukoba, tolerancije i uvažavanja različitosti, ljudska prava i rodnu ravnopravnost, odgovorno ponašanje i druge slične sadržaje obrađivane na konkretnoj iskustvenoj razini primjerenoj dobi učenika.

Što su učenici stariji, to sadržaji sve više mogu biti usmjereni na razvoj kritičkog mišljenja, razumijevanje društvenih procesa, političkog sustava, demokracije i aktivnog građanstva, poznavanje mehanizama zaštite ljudskih prava i odgovornosti svake osobe za njihovo poštivanje, razumijevanje multi-kulturalnosti i interkulturalnosti, upoznavanje s mogućnosti-ma udruživanja i djelovanjem organizacija civilnog društva, volonterstvo, aktivizam mladih, razvoj poduzetničkog duha, zaštitu potrošača, antikorupcijski odgoj i slično.

Važno je ovaj predmet predvidjeti kao obvezan jer se njime djeca i mladi podučavaju o osnovnim konceptima demokrat-skog društva te se razvijaju i osnovne vještine – građanske kompetencije potrebne za snalaženje u društvu. Predmet ne smije biti izborni jer se na taj način samo produbljuju društvene nejednakosti i može se dogoditi da učenici koji žive u rizičnijim uvjetima i slabije su uključeni u školska događanja budu dodatno zakinuti i za ovaj odgojno-obrazovni predmet koji u velikoj mjeri pridonosi prevenciji nasilja i boljem snalaženju djece i mladih u društvu. Predmet također ne smije biti organiziran u isto vrijeme kad i drugi izborni predmeti, npr.

vjeronauk, jer odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo i odgoj u vjeri nisu međusobne alternative.

Treba imati na umu da će se u manjem broju srednjih škola sadržaji spominjanog predmeta donekle preklapati sa sadržajima drugih predmeta, i to osobito politike i gospodarstva. Međutim, predmet politike i gospodarstva ne izvodi se u svim srednjim školama i obično traje kraće (npr. jednu školsku godinu), dok je odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo sadržajno obuhvatniji.

U vezi s brigom o opterećenju učeničke satnice treba naglasiti da se predmet može uvesti i bez prevelikog opterećenja satnice, npr. tako da se svaki drugi tjedan održava umjesto sata razrednika. Što se tiče sadržajnog opterećenja učenika, bitno je naglasiti da sadržaji koji će se svladavati u okviru ovog predmeta predstavljaju osnovne građanske kompetencije koje svaka osoba koja živi u demokratskoj državi i tako mora svladati. Pored toga, napominjemo kako odgovarajuća metodologija koja prati ovakve sadržaje vodi do rasterećenja sustava jer motivira učenike na samostalne zadatke i veću odgovornost.

Izobrazba stručnog kadra i metodika

Nužnost je da predmet Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo predaju posebno educirane osobe te da on i sadržajno i metodološki bude prilagođen ciljevima predmeta kako ne bi dodatno opterećivao, nego kako bi osposobljavao učenike da razumiju društvene procese i snalaze se u njima.

Predmet trebaju provoditi nastavnici i učitelji čije temeljno obrazovanje može biti iz različitih društveno-humanističkih struka, ali koji moraju proći uvodnu (intenzivnu, multidisciplinarnu) edukaciju (s ciljem stjecanja znanja i vještina) u vezi sa sadržajem koji će se podučavati u predmetu Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo. Tom nastavnom osoblju treba omogućiti organiziranje u stručno vijeće i nastavak redovitih stručnih usavršavanja sukladno važećim propisima za obrazovne struke o potrebi kontinuiranih usavršavanja. Nužno je i da se na fakultetima na kojima se školuje kadar za odgojno-obrazovna zanimanja organiziraju kolegiji koji će osposobiti buduće učitelje i nastavnike za

provedbu sadržaja i metodologije Odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo.

Već i sada u obrazovnom sustavu postoji nastavno osoblje, primarno ono školovano na Filozofskom fakultetu, Fakultetu političkih znanosti ili Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu, koje je u temeljnoj naobrazbi steklo neka znanja o sadržajima u vezi s obrazovanjem o ljudskim pravima i demokratskom građanstvu. Međutim, nužno je da se te osobe dodatno osposobe za provedbu predmeta Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo kroz uvodnu edukaciju te kroz nastavak kontinuiranog stručnog osposobljavanja iz tog predmeta, kao i kroz djelovanje stručnog vijeća usmjerenog na osiguravanje stručne provedbe ovih sadržaja.

U tom smislu ohrabruje zaključak sjednice Rektorskog zbora održanog u Puli 16. travnja 2010. u kojem se podržava inicijativa za sustavno obrazovanje i istraživanje u području ljudskih prava, te se planira osnovati posebno povjerenstvo za ovu temu na razini Rektorskog zbora, u kojem će biti pred-

stavnici svih sveučilišta te jedan predstavnik/-ica veleučilišta. Istodobno je u tijeku i postupak imenovanja novog Nacionalnog odbora za obrazovanje za ljudska prava. Smatramo kako je potrebno što prije početi sustavno djelovati na području obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava, u čemu je od velike važnosti veća razina koordinacije između relevantnih vladinih institucija, sveučilišta, organizacija civilnog društva i drugih vjerodostojnih dionika na ovom području.

Vezano uz metodologiju provedbe predmeta, europska i svjetska iskustva pokazuju da je tijekom nastave Odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo najučinkovitije korištenje najrazličitijih metoda: od izravnog učiteljskog poučavanja do interaktivnih radioničkih oblika rada, ali i uporabe dodatne literature, audio-vizualnih materijala i slično. Naravno da je nužan preduvjet za razvijanje aktivnosti taj da učenici na nastavi nisu pasivni „primatelji informacija“ nego aktivni sudionici procesa obrazovanja, što je predviđeno i dosadašnjim Nacionalnim programom, a raznolikost metoda podučavanja i poticanje aktivnosti učenika predviđa

se i u drugim propisima iz područja obrazovanja. Smatramo da treba zagovarati raznolikost metoda pristupa učenicima na svim satovima, što je u skladu sa svim trenutačno važećim propisima u vezi s područjem odgoja i obrazovanja.

Uloga organizacija civilnog društva i njihova suradnja s odgojno-obrazovnim ustanovama

Brojne odgojno-obrazovne ustanove i organizacije civilnog društva već provode partikularne edukativne programe čija će iskustva biti značajna u osmišljanju nastavnog programa za predmet iz naslova. Organizacije civilnog društva imaju potrebne kapacitete i znanja kojima mogu doprinijeti kontinuiranom usavršavanju nastavnog osoblja iz ovog područja. Mnoge imaju tradiciju organiziranja uspješnih obrazovnih programa te mogu u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje ponuditi kvalitetnu podršku nastavnom osoblju koje će provoditi ovaj predmet i to na način da organiziraju stručna usavršavanja nastavnog osoblja, ali i u samoj nastavi kako bi izravno pridonijeli edukaciji mladih o demokratskom građanstvu i ljudskim pravima. Smatramo da Agencija za

odgoj i obrazovanje treba ponuditi stručnu podršku razvoju programa na način da nastavnom osoblju ponudi kataloge kvalitetnih programa i organizacija koje posjeduju potrebna znanja za educiranje nastavnog osoblja iz ovog područja.

Organizacije civilnog društva također mogu i trebaju sudjelovati kao gosti predavači na nastavi, što će učenicima omogućiti iskustveno učenje, interakciju s aktivnim građanima te priliku za upoznavanje s djelovanjem udruga. Organizacije civilnog društva mogu surađivati sa školama u kojima učenici ili studenti iskazuju želju za volontiranjem tako da omoguće mladim osobama uključivanje u volonterske aktivnosti koje organiziraju pojedine organizacije civilnog društva, a koje su u skladu s dobi i sposobnostima tih mladih osoba. Takve odredbe postoje u Zakonu o volonterstvu i preporučuje ih Nacionalni odbor za razvoj volonterstva. Da bi se ova suradnja što uspješnije ostvarila, učitelji i nastavnici koji predaju spominjani predmet od početka moraju biti poznati s važnošću suradnje s organizacijama civilnog društva te bi i program predmeta svakako trebao obuhvaćati upoznavanje učenika s djelovanjem udruga.

Osim značajnog iskustva koje će stručnjaci iz organizacija civilnog društva moći dijeliti s profesorima koji provode slične sadržaje u nastavi, i osim edukacija koje će moći organizirati za profesore, smatramo da će se nastaviti i potreba za provedbom nezavisnih programa izvaninstitucionalnog obrazovanja, kao i potreba za nastavkom provedbe sličnih sadržaja u okviru izvannastavnih i izbornih aktivnosti u školama za one učenike koji se žele dodatno obrazovati iz ranije opisanih područja.

Zaključno

Na kraju ističemo da je proces uvođenja jednog ovako važnog predmeta dugotrajan i stupnjevit. Realno je očekivati da će provedba početi na način da se osmisli sažetiji jednogodišnji ili dvogodišnji program predmeta koji će obuhvaćati samo osnovne sadržaje te koji će se postupno razvijati kako bi se obuhvatile sve dobne skupine učenika i sva ključna znanja i vještine vezane uz područje ljudskih prava i demokracije.

Tijekom uvođenja ovog za društvene procese izrazito bitnog predmeta ključna je evaluacija procesa njegove provedbe.

Također je važno načelno istaknuti da se paralelno sa zalaganjem uvođenja obrazovnih sadržaja vezanih uz demokratsko građanstvo moramo zalagati i za demokratizaciju rada samih odgojno-obrazovnih ustanova, što se postiže jačanjem uloge vijeća učenika, vijeća roditelja i jačanjem demokratskog modela upravljanja ustanovama, kako bi učenici tijekom školovanja mogli iskusiti i naučiti kako demokracija funkcionira u svakodnevnom životu. Ovako ćemo spriječiti raskorak između sadržaja koje učenici uče na nastavi i njihovog svakodnevnog života te ćemo osigurati da demokratski i participativni model bude nešto svima nam blisko i primjenjivo u životu.

Sudjelovanje mladih u Grčkoj

Lazaros Petromelidis

Nedavna istraživanja ukazuju na to da su mladi u Grčkoj, kao i druge skupine u grčkom društvu, vrlo skeptični i oprezni kad je riječ o javnom sektoru. Postoji visok stupanj nepovjerenja u javne institucije.

Drugo područje u kojem se odražava nepovjerenje mladih i problematični odnos sa širim sudjelovanjem u društvu sudjelovanje je u radu organizacija civilnog društva. Većina mladih (oko 60%) nije uključena ni u kakve organizacije ili inicijative koje podrazumijevaju zajedničko djelovanje. Stoga su potrebni veći naponi za promicanje aktivnoga građanstva mladih ljudi i osiguranje njihova sudjelovanja u ponovnoj izgradnji povjerenja između građana i države.

Dalje u tekstu su navedene neke od institucija koje promiču, odnosno koje bi, ako ispravno rade, trebale promicati sudjelovanje mladih, bilo pri osmišljavanju, planiranju ili izravnom radu na terenu.

1) Međuresorno povjerenstvo za mlade

Utemeljeno odlukom predsjednika ovo posebno povjerenstvo sastavljeno je od predstavnika iz šest ministarstava (obrazovanja, razvoja, zapošljavanja, zdravstva, ruralnog razvoja, kulture). Njegov je glavni cilj doprinijeti koordinaciji rada javnih tijela odgovornih za ili uključenih u napore za stvaranje i usvajanje državne politike za mlade. Povjerenstvo treba surađivati s nevladinim organizacijama mladih, kao i drugim organizacijama civilnog društva. Od svog osnivanja ovo se povjerenstvo još nijednom nije sastalo.

2) Posebno parlamentarno povjerenstvo za ravnopravnost, mlade i ljudska prava

Ovo povjerenstvo, sastavljeno od 13 zastupnika u grčkom parlamentu, ima zadatak raspravljati o relevantnim prijedlozima na parlamentarnoj razini u cilju stvaranja novih zakona

i politika. Na internetskim stranicama grčkog parlamenta nema informacija o sjednicama povjerenstva ili značajnim aktivnostima tijekom 2010. godine.

3) Glavno tajništvo za mlade

Glavno tajništvo za mlade osnovano je 1982. godine kao vladina ustanova s osnovnom zadaćom oblikovanja, praćenja i koordiniranja državne politike prema mladima i njezine povezanosti s društvom.

Glavno tajništvo za mlade razvija niz aktivnosti i programa usmjerenih na ključne politike za mlade. Među ostalim, njegova je zadaća organizirati programe za sudjelovanje i informiranje.

Unatoč tome što je Tajništvo osnovano u svrhu razvoja politike za mlade, čini se da je njegova trenutačna uloga više informativna i upravna. Budući da je ova ustanova službeno nadležna za program Mladi na djelu, Tajništvo samo upravlja njegovom provedbom. Također, informira i ažurira informacije o događajima i programima za mlade, ali do sada, nije razvilo sustav za

promicanje aktivnog sudjelovanja i aktivnoga građanstva.

4) Pravobranitelj za djecu - Savjetodavni odbor mladih

Od 2003. godine grčki pučki pravobranitelj preuzeo je ulogu pravobranitelja za djecu. Prema zakonu, misija pravobranitelja za djecu je braniti i promovirati prava djece i mladih.

Prema vlastitom iskustvu, pravobranitelj za djecu smatra da su mladi ljudi sposobni izraziti svoje stavove sa zrelošću, kreativnošću i predanošću kad im se pruži prilika i odgovornost da sudjeluju u takvim procesima te da poduzimaju inicijative u pitanjima koja utječu na njih. Štoviše, postao je imperativ da se glas djece i mladih čuje i ozbiljno uzme u obzir kad je riječ o svim pitanjima što utječu na njihov svakodnevni život, posebice na području obrazovanja.

Nakon velikog broja posjeta školama diljem Grčke, pučki je pravobranitelj 2007. i 2008. godine organizirao «Dane dijaloga». Održan je niz savjetodavnih sastanaka s mladima u Ateni i Solunu. Iz ovih susreta izrodila se ideja o formiranju grupe mladih ljudi koja bi sustavno pomagala pučkom pra-

vobranitelju u njegovu radu i putem koje bi mladi iznosili svoje stavove i iskustva o raznim pitanjima koja se odnose na provedbu prava djece u Grčkoj.

U rujnu 2008. pravobranitelj za djecu odlučio je osnovati pilot projekt Savjetodavnog odbora mladih s ciljem razvijanja stabilnog odnosa sa skupinom mladih u kojoj bi mladi surađivali, savjetovali i radili zajedno s pučkim pravobraniteljem te mu omogućili da sluša i sustavno vodi računa o stavovima mladih glede pitanja i tema iz njegova opsega djelovanja.

Kroz ovaj Savjetodavni odbor mladih i internetsku zajednicu mladih savjetnika, pravobranitelj za djecu imao bi mogućnost dobro iskoristiti mišljenja i iskustva mladih kao poticaj i inspiraciju za ispunjavanje svog rada i misije. Istovremeno on ima za cilj utemeljiti ovaj proces kao dobru praksu koju mogu slijediti i kopirati druge agencije i službe koje se bave radom s mladima.

5) Lokalna vijeća mladih

Utemeljena u skladu sa zakonom, lokalna vijeća mladih imaju za cilj podržati sudjelovanje mladih i uključivanje na lokalnoj razini. Prva vijeća ovakve vrste počela su se osnivati sredinom 90-ih godina u nekim gradovima u Grčkoj na inicijativu Glavnog tajništva za mlade.

U skladu s odgovarajućim zakonom lokalna vijeća mladih svake dvije godine u svakoj općini biraju mlade osobe u dobi između 15 i 28 godina. Njihovi su ciljevi praćenje i analiza lokalnih potreba i problema mladih ljudi, suradnja s lokalnim vlastima u suočavanju i rješavanju takvih problema, prenošenje mjera potrebnih za aktivno uključivanje i sudjelovanje mladih na lokalnoj razini.

U skladu s odgovarajućim pravnim okvirom, lokalna vijeća trebaju izabrati Nacionalno povjerenstvo lokalnih vijeća mladih treba. To se još uvijek nije dogodilo.

Prema nedavnom istraživanju, lokalna vijeća mladih funkcioniraju u manje od jedne trećine općina u Grčkoj. Njihov je rad prilično negativno ocijenjen s obzirom na to da su veći-

nom pretvoreni u neku vrstu kulturne udruge koja djeluje na lokalnoj razini. Njihove su aktivnosti vrlo slabe, što odražava problem zakonskih okvira, ali upućuje na problem u cijelom sustavu donošenja odluka u Grčkoj. Međutim, održana je javna rasprava o potrebi rekonstrukcije radnog okvira koju je organiziralo Nacionalno tajništvo za mlade, ali rezultati rasprave još nisu objavljeni.

6) Nacionalno vijeće mladih

Nacionalno vijeće mladih Grčke (ESYN) osnovano je 1998. godine. To je nevladina, neprofitna federacija organizacija mladih. ESYN je socijalni partner Vlade i relevantno tijelo za donošenje odluka o pitanjima mladih. Vijeće okuplja oko 60 organizacija članica, uključujući ogranke mladih vodećih grčkih političkih stranaka.

Jedan od glavnih ciljeva je poticati uključivanje mladih u pitanja zajedničkog interesa i doprinositi razvoju organiziranja mladih, kao i promocija mladih ljudi i njihova sudjelovanja u političkom, ekonomskom, društvenom i kulturnom životu Grčke. Plan Nacionalnog vijeća mladih za 2011., među ostalim, pro-

vođenje je kampanje za jačanje lokalnih vijeća mladih i kampanje za pravo glasa u dobi od 16 godina.

7) Parlament mladih

Parlament mladih obrazovni je program grčkog parlamenta. Organizira se na godišnjoj razini od 1995. godine, u suradnji s ministarstvima obrazovanja u Grčkoj i na Cipru te ministarstva rada. Na sudjelovanje u programu pozivaju se učenici drugih razreda srednje škole. Cilj je ovog programa poticati pozitivne stavove o vrijednosti građanstva i demokracije.

Izazovi

Prema ESYN-ovoj internetskoj stranici, Grčka je jedina zemlja Europske unije koja nije službeno objavila nacionalnu politiku za mlade. Štoviše, prema nalazima Nacionalne radne skupine za zapošljavanje mladih, aktivno građanstvo mladih više je nego problematično i karakteriziraju ga sljedeće značajke:

- veliki nedostatak predstavnika u donošenju odluka,
- nedostatak zastupljenosti u institucijama, političkim strankama, sindikatima itd.,

- nema nacionalne politike za mlade,
- nema institucionalne zastupljenosti mladih, osim na lokalnoj (općinskoj) razini,
- nedostaju strukture za institucionalni dijalog - strukture socijalnog dijaloga ne uključuju predstavnike mladih,
- glas mladih ne uzima se službeno u obzir u odlučivanju.

Tih nekoliko politika o građanstvu, koje i postoje, nisu šire poznate i priznate u društvu. S druge strane, kao odgovor na krizu, mladi ljudi organiziraju svoju svakodnevicu sami, donoseći nove zahtjeve. Osobito u velikim gradovima, nove inicijative i zajedničke akcije mladih pojavljuju se izvan službenih institucija i čini se da se razvija novi pojam sudjelovanja izvan službenih okvira.

Političko sudjelovanje mladih u Italiji – crtice

Virgilio Falco

U Italiji mnogi mladi sudjeluju u društvenom životu zemlje kroz organizacije mladih i pokrete mladih. Iskustvo učeničkog i studentskog organiziranja često je početna točka za mnoge mlade aktiviste. Vijeća mladih (forumi mladih) aktivni su u svim općinama, pokrajinama i regijama. Talijansko nacionalno vijeće mladih aktivno je nacionalnoj razini.

Političko sudjelovanje

Mladu u Italiji također su uključeni u javno-politički život na općinskoj razini. 23.146 mladih ljudi predstavnici su u općinskim tijelima. Čine otprilike 20% ukupnog političkog predstavništva na općinskoj razini. Međutim, stopa zastupljenosti mladih u nacionalnom parlamentu jako je niska – samo 3.5% zastupnika je mlađe od 35.

37

Godina rođenja	Načelnik	Donaćelnik	Odbornik	Vijećnik	Ukupno
1975	95	103	612	2.009	2.819
1976	76	106	609	1.939	2.730
1977	67	70	523	1.779	2.439
1978	48	69	498	1.754	2.396
1979	27	54	435	1.533	2.049
1980	22	46	342	1.480	1.890
1981	13	38	335	1.402	1.788
1982	12	36	258	1.270	1.576
1983	7	22	219	1.123	1.371
1984	8	14	166	925	1.113
1985	5	7	144	806	962
1986	1	10	80	686	777
1987	0	3	52	479	534
1988	0	1	29	334	364
1989	0	0	19	224	243
1990	0	0	4	90	94
1991	0	0	1	27	28
Total	381	579	4.329	17.860	17.860

Međutim, stopa zastupljenosti mladih u nacionalnom parlamentu jako je niska – samo 3.5% zastupnika je mlade od 35.

Sudjelovanje učenika u Hrvatskoj - Vijeća učenika

Hrvoje Bašić, Filip Markanović

Vijeće učenika organizirano je u svakoj osnovnoj i srednjoj školi u Hrvatskoj. Članovi vijeća su učenici – predstavnici svakog razreda – i oni sudjeluju u svim pitanjima koja se odnose na život učenika.

Vijeće ima različite uloge:

- zastupničku - predstavlja učeničko tijelo
- savjetodavnu - savjetuje školsku upravu o svim pitanjima koja se tiču učenika
- organizacijsku - organizira rasprave, sastanke, pruža informacije
- demokratsku - promiče demokraciju i aktivno građanstvo
- informacijsku - informira učenike o njihovim pravima i radu Nacionalnog vijeća učenika

Vijeće također surađuje s drugim tijelima izvan školskog konteksta (lokalnom vlasti, organizacijama civilnoga društva...). Lokalna vijeća učenika zajednički čine županijsko vijeće učenika – tijelo koje predstavlja učenike na županijskoj razini i doprinosi radu Nacionalnog vijeća učenika. Nacionalno vijeće učenika najviše je predstavničko tijelo učenika u zemlji, a također je i savjetodavno tijelo ministra znanosti, obrazovanja i športa.

Organiziranje i zastupanje učenika suočava se s mnogim izazovima. Potrebno je poticati motivaciju i predanost učenika i nastavnika kako bi vijeća zaista bila živa, a glas učenika jasan i glasan.

Glas mladih kroz inicijative i akcije

Kampanja Speak Out! – Sudjelovanje maloljetnih imigranata bez pratnje u društvenom diskursu u Švicarskoj

Švicarsko nacionalno vijeće mladih

U 2009. godini gotovo 400 maloljetnika bez pratnje – djece i mladih koji dolaze u zemlju bez pratnje roditelja ili drugih zakonskih skrbnika – podnijelo je zahtjev za azil u Švicarskoj. Kampanja Speak Out! ima cilj ovim mladim ljudima dati glas i podići svijest o njihovoj situaciji i životima u Švicarskoj. Ovi mladi imigranti sudjeluju u aktivnostima zagovaranja, oblikovanju i razvijanju svojih društvenih vještina i znanja o funkcioniranju švicarskog administrativnog sustava.

Ciljevi

- Maloljetni imigranti bez pratnje, koji žive u Švicarskoj, imaju prigodu sudjelovati u društvenim i političkim raspravama što utječu na njihove životne uvjete.
- U tom procesu stječu kompetencije koje će im koristiti u životu u Švicarskoj i u budućnosti. Oni sudjeluju u aktivnom dijalogu s drugim mladima u Švicarskoj.
- Kroz kampanju Speak Out! mogu podići svijest o svojoj situaciji i olakšati integraciju u švicarsko društvo.

Pilot projekt Speak out! provodi se u tri faze. U pripremnoj fazi (izgradnja kapaciteta), koja je počela 2009. godine, formirana je skupina mladih, a kompetencije njezinih članova su ojačane. Organizirano je pet radionica i na svakoj je sudjelovalo više od 25 mladih imigranata. Nakon uvodnog dijela o pravima djece, sudionici su govorili o pozitivnim i negativnim aspektima svoga boravka u Švicarskoj.

U provedbenoj fazi obavljaju se aktivnosti zagovaranja i socijalizacije. Njihov je cilj predstaviti brige mladih imigranata relevantnim političkim i društvenim dionicima (parlamentu, policiji, UNHCR-u, medijima itd.) te poticati kontakte između njih i mladih Švicaraca.

U fazi osnaživanja, uz sudjelovanje u zagovaranju, sudionici se ohrabruju da djeluju kao multiplikatori i da šire stečeno znanje na druge mlade ljude koji žive u centrima za azilante. Više od 20 mladih imigranata bez pratnje, koji žive u kantonima Züricha, Basela, Vauda, Fribourga i Ženeve, redovito sudjeluje u radionicama koje se održavaju svakog mjeseca.

Pravo glasa sa 16

Britansko nacionalno vijeće mladih

Organizacije mladih u mnogim europskim zemljama zagovaraju na nacionalnoj razini snižavanje dobi za dobivanje prava glasa na 16 godina života. Oni vjeruju da treba promicati sudjelovanje mladih u demokratskom životu, posebno šesnaestogodišnjaka i sedamnaestogodišnjaka koji već imaju određene odgovornosti u društvu, ali nemaju pravo glasa. Pozivaju svoje države da stvore nužne preduvjete za sudjelovanje mladih u društvenom životu kroz edukaciju i promicanje sudjelovanja u radu zajednice te na snižavanje dobi za dobivanje prava glasa na 16 godina, kao i minimalne starosne dobi za kandidaturu na različitim izborima. Također, postoje i koordinirane zagovaračke aktivnosti na europskoj razini koje provodi Europski forum mladih.

Austrija je 2007. godine postala prva europska zemlja koja je usvojila pravo glasa sa 16 godina za sve općinske, regionalne i nacionalne izbore. Neke druge zemlje potom su učinile slično.

Detaljnije ćemo predstaviti aktivnosti Koalicije “Pravo glasa sa 16” u Velikoj Britaniji. Koalicija “Pravo glasa sa 16” zagovara pravo glasa šesnaestogodišnjacima i sedamnaestogodišnjacima na svim javnim izborima u zemlji. Pokrenuta 2003. godine, Koalicija se sastoji od 40 vodećih organizacija mladih i demokratskih organizacija iz cijele zemlje s Vijećem mladih Velike Britanije (BYC) na čelu.

Koalicija zahtijeva da politički sustav Velike Britanije prizna sposobnosti šesnaestogodišnjaka te da adekvatno uključi mlade u društvo dajući im pravo glasa. Spuštanje dobne granice za glasovanje na 16 godina prvi je put ozbiljno razmatrano u parlamentu 1999. godine. To je bilo prvi put da je Donji dom glasovao o pitanju spuštanja dobne granice za glasovanje ispod 18 godina. Vlada se protivila izmjeni zakona i prijedlog je odbačen sa 435 glasova protiv i 36 glasova za prijedlog.

U Velikoj Britaniji ima 1,5 milijuna šesnaestogodišnjaka i sedamnaestogodišnjaka koji nemaju pravo glasa. Koalicija zastupa pravo glasa sa 16 jer će to:

- uključiti u postupak glasovanja šesnaestogodišnjake i sedamnaestogodišnjake koji već imaju mnoge odgovornosti u društvu.
- ovlastiti šesnaestogodišnjake i sedamnaestogodišnjake demokratskim pravom da utječu na odluke koje određuju njihovu budućnost
- nadahnuti mlade da sudjeluju u demokratskim procesima.

Taj dugi postupak zagovaranja počeo je 1998. godine izvješćem BYC-a “Stanje nacije mladih”, o anketi provedenoj na 1000 mladih diljem Velike Britanije o njihovu sudjelovanju u društvu i razumijevanju političkih procesa. To je pojačalo odlučnost BYC-a da provede kampanju za spuštanje dobne granice za glasovanje na 16 godina. Koalicija se 2000. godine počinje razvijati i službeno se predstavila javnosti u parlamentu 2003. godine. Od tada je lobirala pri brojnim ustanovama i članovima parlamenta za svoj cilj. Također, pokrenula

je brojne obrazovne aktivnosti i aktivnosti osvješćivanja namijenjene mladima i javnosti. Koalicija potiče mlade da provode kampanju za pravo glasa sa 16 na lokalnim razinama (u svojim zajednicama, školama, sveučilištima) te da osobno lobiraju kod svojih političkih predstavnika i drugih donositeља odluka.

Njihovi napori još uvijek traju, jer se politička rasprava veza na za pravo glasa sa 16 nastavlja.

Free Belarus

JEF Europe

JEF je nadnacionalna, politički pluralistička nevladina organizacija mladih, s oko 30.000 članova u više od 30 europskih zemalja. Cilj JEF-a je stvaranje demokratske europske federacije, kao jamstva za mir, te slobodnijeg, pravednijeg i demokratskijeg društva. JEF promiče status europskog građanstva, radi na proširenju i produbljenju Europske unije i teži približavanju Europe njezinim građanima.

JEF širi svoje ideje na sljedeće načine:

- dugoročnim kampanjama lobiranja za određeni federalistički cilj,
- uličnim akcijama koje mobiliziraju čitavu mrežu u cilju podizanja svijesti o gorućim europskim pitanjima u javnosti,

- međunarodnim događajima poput seminara i radionica na širok raspon tema u različitim zemljama unutar i izvan EU,
- višjezičnim, interaktivnim webzinom “The New Federalist”, gdje mladi mogu objaviti svoje mišljenje putem članaka o trenutačnim europskim pitanjima,
- projektima koji imaju određeni cilj i za koje su namaknuta sredstva,
- priopćenjima za javnost za zastupanje ciljeva naspram javnih i privatnih organizacija.

Prema tome, organizacija potiče raspravu o europskim pitanjima i europskoj politici te njeguje mobilnost mladih i razmjene diljem kontinenta. JEF se tako zalaže za kulturu aktivnog sudjelovanja mladih i volontiranja u Europi te se koristi metodama međukulturalnog učenja i razumijevanja. Radeći na premošćivanju demokratskog deficita u EU, organizacija želi da građani Europe, posebno mladi, diljem kontinenta sudjeluju u europskim integracijama.

Jedna od najuspješnijih i najvidljivijih kampanja JEF-a je akcija Free Belarus. To je transnacionalna, javna akcija koja se održava svake godine 18. ožujka, na dan kada je 2006. godine Aleksandar Lukašenko izabran za predsjednika Bjelorusije treći put. Članovi JEF-a tada izlaze na ulice i simbolično stavljaju povez preko usta svim najpoznatijim spomenicima u gradovima diljem Europe kako bi skrenuli pozornost na nedostatak građanskih sloboda u Bjelorusiji te općenito na kršenje ljudskih prava. Više od 100 gradova u Europi i svijetu sudjelovalo je u toj akciji.

Tijekom zadnjih pet godina JEF je vodio kampanju za istinski angažman EU kako bi se osiguralo provođenje demokratskih izbora u Bjelorusiji. JEF aktivno traži političku podršku i sada nekoliko zastupnika u Europskom parlamentu podupire njihov cilj.

GET VISAbLe

Europski forum mladih

Europski forum mladih sastoji se od 99 nacionalnih vijeća mladih i međunarodnih nevladinih organizacija mladih, koje su i same federacije organizacija mladih. Forum okuplja desetke milijuna mladih diljem Europe, organiziranih kako bi predstavljali zajedničke interese.

Predstavništvo, interna demokracija, neovisnost, otvorenost i uključivost neki su od osnovnih principa djelovanja Europskog foruma mladih i organizacija članica.

Europski forum mladih radi kako bi snažio mlade da aktivno sudjeluju u oblikovanju Europe i društava u kojima žive te na poboljšanju životnih uvjeta mladih kao građana Europe u današnjem svijetu.

Europski forum mladih (YFJ) pokrenuo je 2006. godine kampanju za ukidanje viza u Europi nazvanu GET VISAbLe. Cilj je bio utjecati na europske i nacionalne regulative o vizama i ujedno osvijestiti važnost mobilnosti mladih, kao ključnog elementa za izgradnju stabilnih i demokratskih zemalja u Europi.

U sklopu ove kampanje, organizacije mladih diljem Europe organizirale su brojna javna događanja za podizanje vidljivosti te zagovaračke aktivnosti kako bi zahtijevale od donositelja odluka transparentnije propise o vizama: niže cijene viza za mlade, uvođenje posebnih radnih viza za mlade te zaustavljanje kršenja ljudskih prava u veleposlanstvima i na graničnim prijelazima. U tom smislu, Europski forum mladih poslao je peticiju austrijskom Predsjedništvu EU, tražeći od Europske unije da podrži demokratske principe, građansko društvo, transparentnost i dobrosusjedske odnose tako što će osigurati mobilnost mladih.

Napravljena je internetska stranica, www.getvisable.org, kao mjesto gdje se mogu prikupiti sve informacije o trenutačnim aktivnostima u Europi koje su dio kampanje. Osim toga, tamo se nalaze informacije i novosti o pitanjima vezanim uz vize, forum za razmjenu ideja te zahtjevi YFJ-a u tom pogledu.

Lights on the rights

OBESSU

OBESSU je platforma za suradnju među nacionalnim učeničkim organizacijama, aktivnim u općim i strukovnim srednjim školama u Europi. Organizacija OBESSU je osnovana u travnju 1975. godine u Dublinu u Irskoj te okuplja članice i promatračke organizacije iz više od 25 europskih zemalja. Sve članice su nezavisna, demokratski izabrana nacionalna predstavnička tijela učenika.

OBESSU:

- predstavlja i iznosi stajališta učenika diljem Europe obrazovnim institucijama i platformama,
- zalaže se za održavanje i poboljšanje kvalitete i dostupnosti obrazovanja i obrazovne demokracije u Europi,

- zalaže se za poboljšanje uvjeta u srednjoškolskom obrazovanju kroz promociju solidarnosti, suradnje i razumijevanja među učenicima,
- zalaže se protiv diskriminacije i nepravde koje postoje u obrazovnim sustavima zemalja Europe.

Unatoč raznolikosti u obrazovnim sustavima diljem europskog kontinenta, učenici Europe imaju zajednički stav kad je riječ o jednome pitanju – učenička prava jednaka su za sve. Kako bi izrazili svoje zahtjeve, OBESSU je pokrenuo kampanju nazvanu “Light on the rights”.

“Light on the rights” zajednička je europska kampanja OBESSU-a i Europske unije studenata za priznanje Deklaracije o pravima učenika i Povelje o pravima studenata. Cilj je kampanje pridonijeti većoj društvenoj povezanosti europske učeničke populacije i na taj način stvoriti snažnije pokrete europskih učenika kao korak prema demokratskom i participativnom društvu u kojem i mladi imaju svoj glas.

Glavna aktivnost bila je dvomjesečna turneja autobusom – “Lights on the rights Bus Tour”. Otvorenje je održano u Vilniusu u Litvi, a zadnja je postaja autobusa bila Cluj-Napoca u Rumunjskoj. U međuvremenu, OBESSU autobus posjetio je razne europske zemlje i zajedno s organizacijama članicama organizirao različite javne aktivnosti na temu prava učenika. Tijekom turneje OBESSU je organizirao snimanje tih aktivnosti i rezultat na kraju turneje je dokumentarni film. Film pruža bolji uvid u učenički aktivizam u Europi.

Tjedan borbe protiv rasizma

UNITED for Intercultural Action

UNITED je europska mreža protiv nacionalizma, rasizma, fašizma te je potpora migrantima i izbjeglicama.

UNITED koordinira, podupire i osnažuje mrežu od 560 organizacija (većina su organizacije i inicijative mladih) iz 46 europskih zemalja. Sve one dijele vrijednosti poput međukulturalne komunikacije, poštivanja različitosti i ljudskih prava. Članice mreže su zabrinute zbog međunarodne situacije i zbog direktnih i indirektnih oblika diskriminacije, zločina iz mržnje i netolerancije te ističu svijetle primjere međukulturalnog razumijevanja, jednakih prava za sve i Europe bez rasizma. UNITED omogućava nevladinim organizacijama diljem Europe pristup informacijama, potpori, kontaktima, savjetima i mogućnost sudjelovanja u najuzbudljivijoj i najučinkovitijoj mreži Europe.

Volonterska je suradnja glavno načelo rada UNITED-a. Stotine je organizacija povezano najširom i najvećom paneuropskom mrežom nevladinih organizacija dijeleći slične ciljeve. Svaka je organizacija pozvana pridružiti se zajedničkim aktivnostima. Od velikih, međunarodnih organizacija mladih, do malih, ali aktivnih antifašističkih grupa, razne organizacije s mnoštvom različitih pristupa i ciljeva koriste mogućnosti UNITED-ovih međunarodnih i međukulturalnih kampanja kako bi se okupili i pridonijeli vlastitim aktivnostima. Opskrbljivanje *grassroots* organizacija besplatnim profesionalnim materijalom za kampanju (plakatima, naljepnicama, razglednicama) omogućava široku vidljivost diljem kontinenta i snažniji lokalni utjecaj te medijsku pokrivenost. Ako grupa odluči svoje aktivnosti učiniti dijelom UNITED kampanje, može imati koristi od iskustava mreže, kao i od njezine infrastrukture i materijala. Svaka je UNITED kampanja posvećena posebnoj temi u općem kontekstu antifašizma, za raznolikost i protiv diskriminacije tražitelja azila i izbjeglica te je povezana s važnim datumima.

Tjedan borbe protiv rasizma diljem Europe jedna je od najpoznatijih UNITED-ovih kampanja. Glavna je skupština Ujedinjenih naroda proglasila 21. ožujka Međunarodnim danom borbe protiv rasne diskriminacije, kao reakcija na ubojstvo 69 prosvjednika protiv aparthejda u Sharpevilleu, u Južnoj Africi 1960. godine. Tijekom godišnjeg tjedna borbe diljem Europe, kojem je središte događanja 21. ožujka, tisuće ljudi aktivno sudjeluje u promicanju tolerancije, ravnopravnosti te slave različitost Europe. Ova kampanja teži osvještavanju problema rasizma iz nevladine perspektive na svim razinama – lokalnoj, nacionalnoj i europskoj. Velik broj organizacija svake godine sudjeluje u kampanji organiziranjem koncerata, konferencija ili radionica, uličnih akcija, predstava, slanjem protestnih pisama političarima itd. UNITED podržava zainteresirane organizacije opskrbljujući ih idejama i materijalima za akcije i prostorom za pokazivanje svojih rezultata.

Nacionalna vijeća mladih

Anamarija Sočo

Kako bi se njihovi glasovi čuli i kako bi se njihove potrebe prenijele donositeljima odluka, nevladine organizacije mladih okupljaju se pod krovnim strukturama na nacionalnoj razini, osnivanjem nacionalnih vijeća mladih. Upravo se na nacionalnoj razini razvija politika i rad mladih, a zemlje u kojima je došlo do nacionalne konsolidacije imaju snažan i uključujući proces politike za mlade. U zemljama gdje se nevladine organizacije mladih još uvijek nisu okupile pod jednom krovnom strukturom, nevladinim organizacijama mladih često nedostaje osjećaj vlasništva nad procesom politike mladih, a razina odgovornosti države na tom polju je niska. Osim vanjskih (povijesnih i zemljopisnih) utjecaja, zasebni interni ciljevi nacionalnih vijeća mladih doveli su do njihova osnivanja. Ti ciljevi oblikuju strukturu i rad nacionalnog vijeća mladih i mogu se podijeliti u nekoliko glavnih skupina. Jedan od ključnih razloga za osnivanje nacionalnog vijeća

mladih želja je nevladinih organizacija mladih u zemlji da imaju krovnu organizaciju. Nevladine organizacije mladih shvaćaju da se interes mladih ljudi i nevladinih organizacija mladih može bolje braniti i promicati ako se nastojanja udruže na nacionalnoj razini.

Slično potrebi za krovnom organizacijom, želja za stvaranjem platforme koja bi mogla djelovati kao veza između mladih i vlade jedan je od razloga za osnivanje nacionalnih vijeća mladih. Nekim je zemljama to bilo važno kako bi se osigurala bolja komunikacija i suradnja s državnim ustanovama, kao i neometana provedba programa za mlade u zemlji. Druge su zemlje smatrale da je stalno tijelo zaduženo za mlade koje održava izravne veze s državom bolji način da se utječe na politike za mlade.

Još jedan poticaj za krovno umrežavanje je shvaćanje da se pitanja mladih i njihovo sudjelovanje može bolje promicati osnivajući nacionalna vijeća mladih. U nekim je slučajevima osnivanje nacionalnog vijeća mladih bio način kako rješavati veće prepreke za smisleno sudjelovanje mladih u zemlji. U

nekim je zemljama sektor mladih u osnivanju nacionalnog vijeća mladih pronašao način kako osigurati međunarodno sudjelovanje i suradnju.

Bez obzira na okolnosti koje su dovele do njihova nastajanja, nacionalna vijeća mladih pokretačka su sila koja oblikuje politike diljem Europe i koja održava vitalnost sektora mladih.

Nacionalno vijeće mladih Slovenije

Nacionalno vijeće mladih Slovenije krovna je organizacija koja ujedinjuje sve nacionalne organizacije mladih bez obzira na različite interese ili ideološke i političke orijentacije. Njihova nastojanja i aktivnosti temelje se na premisi da bi udruga mladih trebala biti autonomna i integrirana u slobodno i demokratsko društvo. Od osnutka (travanj 1990.), Nacionalno vijeće mladih Slovenije (MSS) dalo je vrijedan doprinos suradnji između organizacija mladih na nacionalnoj, lokalnoj i međunarodnoj razini.

Od 2001. MSS je registriran na temelju Zakona o vijećima mladih koji propisuje njihov status, djelovanje, aktivnost i financiranje te nameće Vladi, ministrima i drugim državnim vlastima zahtjev da izvijeste MSS o sastavljanju nacrtu zakona i propisa koji imaju izravan učinak na život i rad mladih ljudi.

Svrha

Svrha je MMS-a je da pomogne stvoriti okruženje koje omogućava mladima da sazriju u zrele ličnosti koje će društvo trebati u budućnosti. Želimo da mladi ljudi postanu, kao pojedinci i kao članovi društva:

- autonomni i sposobni donositi odluke te upravljati svojim životima,
- sposobni pokazati solidarnost prema drugima i aktivno se za njih brinuti,
- odgovorni i sposobni prihvatiti posljedice vlastitih odluka,
- sposobni za posvećenost te život u skladu sa svojim vrijednostima i spremni poduprijeti ideale koje smatraju vrijednima.

Zadaci MMS-a su:

- olakšavanje sudjelovanja mladih u usvajanju zakona i provedbi propisa koji utječu na njihove živote i rad,
- pružanje uvjeta za rad i razvoj udruga mladih,

- djelovati kao savjetodavno tijelo pridržavajući se interesa organizacija članica MSS-a,
- provedba aktivnosti na području socijalne politike za djecu i mlade, obrazovanja, slobodnog vremena, kulture, informiranja te međunarodne suradnje,
- promicanje razvoja organizacija mladih kao instrumenta mladih i njihova aktivnog sudjelovanja u javnom životu,
- promicanje razvoja volonterskih organizacija mladih i jačanje aktivnosti organizacija mladih, bez obzira na različite interese i ideološke ili političke orijentacije u njihovu djelovanju
- predstavljanje organizacija mladih u zemlji i inozemstvu

Mreža mladih Hrvatske

Mreža mladih Hrvatske (MMH) je savez 59 nevladinih organizacija mladih koje djeluju kao nacionalno vijeće mladih u Hrvatskoj. MMH je nevladina, neprofitna i nestranačka organizacija osnovana u prosincu 2002. godine. Ona zagovara i promovira interese i pozicije mladih ljudi koji slijede načela tolerancije i razumijevanja te poštivanje prava i potreba mladih ljudi. MMH je članica Europskog foruma mladih.

MMH je demokratska, reprezentativna i uključujuća, te je kao takva priznata na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Ona okuplja nacionalne i lokalne nevladine organizacije mladih u Republici Hrvatskoj koje su se dobrovoljno pridružile Mreži. *Misija:* Mreža mladih Hrvatske razvija javne politike za mlade kroz informiranje, javno zagovaranje, tematsko umrežavanje, međunarodnu suradnju, podupiranje razvoja organizacija mladih i partnerstvo s institucijama vlasti.

Vizija: Aktivni mladi građani koji sudjeluju u kreiranju, provedbi, nadgledanju i vrednovanju politike za mlade u Hrvatskoj.

MMH je nastala radi potrebe zajedničke suradnje među organizacijama mladih, unaprijeđenja međusobne komunikacije neovisno o programskom određenju, organizacijskom ustrojstvu i uz puno poštivanje svjetonazorske, nacionalne, spolne, vjerske ili kulturne opredijeljenosti ili pripadnosti mladih koje zastupanu ili zagovaraju, radi efikasnijeg i efektivnijeg zagovaranja interesa i potreba mladih u RH te radi partnerskog odnosa sa vlastima u kreiranju i provedbi politike za mlade.

Mreža mladih Hrvatske svoje djelovanje temelji na demokratskom odlučivanju i javnom djelovanju, otvorenosti prema svim zainteresiranim organizacijama i inicijativama mladih i za mlade, poštivanju integriteta i samostalnosti svojih članica, potpori lokalnim inicijativama mladih i za mlade, izgradnji odgovornog partnerstva s drugim zainteresiranim udrugama, ustanovama i tijelima državne uprave i samou-

prave, afirmaciji mladih te njihova interesa i potreba, promicanju tolerancije i međusobnog uvažavanja u društvu, zaštiti ljudskih prava i manjina, promicanju zdravih stilova života, jačanju samosvijesti i interesa mladih za aktivno i odgovorno sudjelovanje u društvu i javnom odlučivanju.

Španjolsko vijeće mladih

Španjolsko vijeće mladih je platforma organizacija mladih osnovana zakonom 1983. Njegovi su članovi regionalna vijeća mladih koji djeluju u Španjolskoj te druge nacionalne organizacije. Glavni je cilj promicati sudjelovanje mladih u političkom, društvenom, gospodarskom i kulturnom razviku Španjolske unutar globalnoga konteksta, kako je predviđeno u članku 48. španjolskog Ustava. Trenutačno postoji 76 organizacija mladih uključenih u ovaj zajednički projekt. Cilj je također postizanje pluralističke platforme kako bi razne ideologije i senzibiliteti, koji sačinjavaju pokret španjolskih organizacija mladih, mogle djelovati zajedno i razmjenjivati ideje i iskustva. Nadalje, želimo provesti sve prijedloge i žalbe koje članovi naših organizacija podnesu vlastima, socijalnim partnerima i masovnim medijima. U konačnici, naš rad ima za cilj pronalaženje odgovora na probleme, brige i težnje španjolske mladeži i poboljšanje naše kvalitete života. Naše vrijednosti su demokratsko i pluralističko sudjelovanje, kao sredstvo za potpuni izraz aktivnog građanstva, društve-

na posvećenost, jednake mogućnosti, dijalog te poštivanje raznolичnosti u najširem smislu.

Sudjelovanje u Španjolskom vijeću mladih je i pravo i obveza: s jedne strane, sudjelovanje u osmišljavanju politika koje izravno ili neizravno utječu te, s druge strane, pružanje rješenja za probleme mladih.

Ciljevi:

- Suradivati sa socijalnim partnerima kako bi se postigla globalna politika mladih koja učinkovito obuhvaća njihove probleme i brige,
- Potaknuti sudjelovanje, pospješiti pokret udruživanja mladih i potpore konsolidaciji inicijativa koje za cilj imaju mlade koji nisu udruženi,
- Provedba prijedloga koje daje mladež vlastima i društvu u cjelini,
- Podići javnu svijest o specifičnim problemima mladih,

- Poduzeti anketiranje i istraživanja koja vode do jačanja razumijevanja stvarne naravi mladih ljudi i njihovih okolnosti,
- Zastupati mlade Španjolce unutar međunarodnih organizacija mladih,
- Pružati usluge i potporu organizacijama mladih,
- Pružati instrumente potrebne kao odgovor na zahtjeve mladih muškaraca i žena kako bismo im omogućili da razviju svoje individualne i kolektivne ciljeve.

Švicarsko nacionalno vijeće mladih

Švicarsko nacionalno vijeće mladih (SNYC) je krovna organizacija od oko 70 organizacija mladih u Švicarskoj i zastupa njihove potrebe na razini Vlade, unutar političkih tijela i javnosti. Vijeće je osnovano 1933.

Centar nadležnosti za mlade i politiku mladih

Politika djece i mladih glavni je predmet djelovanja Švicarskog vijeća. SNYC je aktivan u osiguravanju jednakih mogućnosti i potpore promicanju holističkog zdravlja. SNYC ima 120 počasnih članova i 16 članova osoblja. To je nestranačka, neovisna i neprofitna politička grupacija.

Sudjelovanje: Mladi imaju glas i preuzimaju odgovornost

SNYC sudjeluje i u najvažnijim političkim tijelima na kantonalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Njegov je zadatak omogućiti da se mladi ljudi čuju kako bi mogli sudjelovati u

političkim odlukama. Trenutačno SNYC radi na zakonu koji pruža smjernice za koordinaciju politike za mlade na saveznoj razini.

Volonterski rad sve je vredniji

Temelj svih organizacija mladih je volonterski rad. SNYC, prema tome, radi na političkom i socijalnom poboljšanju volonterskog rada.

Nacionalni forum mladih Italije

Nacionalni forum mladih Italije (FNG), priznat zakonskom uredbom br. 311. talijanskog parlamenta od 30. prosinca 2004., jedina je nacionalna platforma talijanskih organizacija koja zastupa više od 4 milijuna mladih. Ona se sastoji od 77 različitih organizacija. Od svibnja 2008. punopravna je članica Europskog foruma mladih koji zastupa interese mladih Europljana u međunarodnim institucijama.

Ciljevi:

- Stvoriti prostor za raspravu i dijeljenje iskustava između udruga mladih različitih usmjerenja te između talijanskih i europskih institucija,
- Imati ulogu kao savjetodavno tijelo i tijelo koje daje prijedloge u okviru politika za mlade,

- Posvetiti se uključivanju mladih ljudi u društveni, građanski i politički život u zemlji te njihovu uključivanju u donošenje odluka,
- Promicati stvaranje foruma mladih i vijeća mladih na lokalnoj, pokrajinskoj i regionalnoj razini.

Misija:

Uključiti mlade u socijalne i političke rasprave koje stvaraju mogućnost aktivnoga građanstva, sudjelovanja mladih i europske osviještenosti.

Osobni rast i integracija novih generacija predstavlja u konkretnom smislu ključni izazovi u osiguravanju kvalitete društva i demokracije u Italiji.

FNG svakodnevno radi kroz 13 tematskih komisija koje. One daju mladim sudionicima mogućnost sudjelovanja u raznim projektima, kampanjama i događajima vezanima uz razna pitanjima.

Opća konferencija mladih Luksemburga

Opća konferencija mladih Luksemburga (CGJL), koja se također naziva i nacionalno vijeće mladih, krovna je organizacija koja okuplja organizacije mladih u Luksemburgu.

Opća konferencija mladih Luksemburga je osnovana 1960. te je član europske krovne organizacije za organizacije mladih, Europskog foruma mladih.

CGJL je povlašteni partner tijelima javne vlasti te zastupa prava i interese mladih u Luksemburgu na nacionalnoj i europskoj razini. U ovome kontekstu CGJL se redovito konzultira o pitanjima vezanim uz mlade te se na njih gleda kao na relevantnog partnera u raspravama s vladom i drugim akterima pri donošenju odluka. Vijeće mladih koordinira inicijative raznih pokreta mladih i stvara radne skupine o posebnim temama.

CGJL okuplja četiri različite vrste organizacija mladih:

- političke organizacije mladih,
- sindikalne organizacije mladih,
- izviđačke organizacije,
- socijalne, obrazovne organizacije i organizacije za slobodno vrijeme.

Zajedno, oni mladima Luksemburga daju snažan glas na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Prema tome, možemo reći da je CGJL organizacija za mlade i mladih.

Glavni je cilj CGJL-a povećati aktivno sudjelovanje mladih ljudi u društvu. Vijeće mladih, koje uglavnom radi s mladima u dobi od 12 do 35 godina, nastoji poboljšati sposobnosti mladih na području sudjelovanja i aktivnoga građanstva te ih želi osposobiti da pokazuju inicijativu, nudeći im tematske radionice, projekte, aktivnosti te stvarajući prostor i podupirući mjere za njihovo aktivno sudjelovanje.

Litvansko nacionalno vijeće mladih

Litvansko nacionalno vijeće mladih (LiJOT) najveća je nevladina, neprofitna krovna struktura za litvanske nacionalne organizacije mladih i regionalne unije organizacija mladih. LiJOT je osnovan 1992. godine i trenutno ima 62 organizacije članice koje okupljaju više od 200.000 mladih u cijeloj Litvi. LiJOT je punopravna članica Europskoga foruma mladih, jedna od najvećih nevladinih organizacija u Europi, punopravna članica i osnivač Baltičkog foruma mladih i Agencije međunarodne suradnje mladih koja koordinira program Mladi na djelu.

LiJOT je koordinatorski centar EURODESKA u Litvi – mreže europskih informacijskih servisa koja radi u 31 europskoj zemlji te daje isključivo europske informacije namijenjene mladima i osobama koje rade s mladima.

Misija LiJOT -a je predstavljati interese brojnih litvanskih organizacija mladih. Služeći kao platforma za dijalog i inicijativu, kontinuirano prati i prilagođa se političkim promjenama mladih.

Vizija LiJOT-a: aktivni građani puni samopouzdanja i sretni mladi ljudi u otvorenoj i uspješnoj Litvi, koja je utemeljena na demokratskim i građanskim vrijednostima.

Vrijednosti LiJOT-a:

- volonterstvo,
- građanstvo,
- otvorenost,
- odgovornost,
- suradnja,
- demokracija,
- inicijativa.

Ciljevi LiJOT-a:

- promicati inicijativu mladih,
- promicati uzajamno razumijevanje i suradnju mladih,

- promicati aktivnosti koje su korisne i konstruktivne za državu i društvo,
- kreiranje politike za mlade,
- izgradnja mladih lidera,
- ostvarivanje međunarodnih kontakata.

Politike LiJOT-a:

- Svijest o potrebama i teškoćama mladih ljudi i njihovim organizacijama te zastupanje njihovih interesa,
- Jačanje potencijala organizacija mladih,
- Osnaživanje mladih ljudi.
- Smanjenje socijalne isključenosti mladih.

Struktura

Skupština LiJOT-a je glavno upravno tijelo LiJOT -a. Sve organizacije zainteresirane za aktivnosti LiJOT-a mogu sudjelovati u Skupštini. Jedino članovi LiJOT-a imaju pravo glasovanja. Predsjednik LiJOT-a i upravni odbor izabiru se na Skupštini i upravljaju svakodnevnim radom organizacije. Na prijedlog predsjednika, odbor osniva izvršno tijelo – ured LiJOT-a.

Estonsko nacionalno vijeće mladih

Estonsko nacionalno vijeće mladih (ENL) promiče suradnju udruga mladih i aktivno sudjelovanje mladih u društvu te radi na priznavanju njihova sudjelovanja.

Misija

Estonsko nacionalno vijeće mladih je priznata organizacija koja štiti interese udruga mladih i jača sve oblike suradnje među njima, kako bi sudjelovanje mladih i njihova inicijativa bila vrednovana u društvu.

Vizija

Svako putovanje počinje sa snom. Mi sanjamo o jakim i sposobnim udrugama mladih. Vidimo mnogo aktivnih mladih ljudi koji utječu na društvo i mijenjaju ga nabolje. Znamo da odluke vezane uz mlade nisu napravljene za njih, nego uz njihov doprinos. Mi želimo jamčiti da ni jedna dobra ideja

mladih ljudi nije izgubljena zbog pomanjkanja sredstava, interesa ili vještina. Želimo da se glas mladih ljudi čuje izvan Estonije. Sanjamo o tome da uvijek bude snova.

ENL je u 2002. godini osnovalo 25 aktivnih udruga mladih u Estoniji. Od tada se broj gotovo udvostručio, a članovi su nacionalne, političke, školske i studentske udruge, ali također i lokalne organizacije i hobističke organizacije.

Aktivnosti

ENL je partner državi koji i zastupa stavove mladih. Zagovaramo interese udruga mladih u zakonodavstvu i bolje financiranje organizacija mladih. Također, imamo više od polovice mjesta u Savjetodavnom odboru za politiku za mlade, dajući savjete ministru obrazovanja i istraživanja vezano za politike za mladih i financiranja organizacija mladih. ENL je također zastupljen u nekoliko drugih vladinih i lokalnih odbora, radnih skupina i foruma vezanih uz mlade i pitanja civilnog društva.

ENL promiče suradnju udruga mladih na lokalnoj razini i podupire stvaranje platformi za dijalog i drugih oblika kooperativnih organizacija.

Našim članicama pružamo:

- zagovaranje interesa udruga mladih,
- mogućnost da daju svoj glas u razvoju politike za mlade,
- obuku za razvijanje leaderskih vještina, izgradnju kapaciteta udruga mladih i osiguranje njihova održivog razvitka,
- kontakte, razmjenu iskustava i suradnju s drugim udrugama mladih,
- razmjenu informacija o mladima i civilnom društvu,
- mogućnost korištenja resursa ENL-a, kao što je uredski prostor, oprema za sastanke itd.

Strukturirani dijalog

Pregled

*Izvor: *Europski forum mladih* (www.youthforum.org)

Potrebno je provoditi i razvijati strukturirani dijalog s mladima i organizacijama mladih, koji služi kao forma za stalnu zajedničku refleksiju o prioritetima, provedbi i praćenju europske suradnje u području mladih [...]. Dijalog bi trebao biti što uključiviji te ga je potrebno razviti na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj te na razini EU, i uključiti istraživačke institucije koje se bave mladima, ali i osobe koji su aktivni u radu s mladima.

(Odluka Vijeća o obnovljenom okviru za europsku suradnju na području mladih (2010.-2018.) Vijeća Europske unije, 2009.

Porijeklo strukturnog dijaloga

Strukturirani dijalog objedinjuje institucionalne donositelje odluka i mlade ljude kako bi zajedno razmišljali o prioritetima, provedbi i praćenju europske suradnje na području mladih.

Strukturirani je dijalog prvi put naveden u odluci Vijeća ministara, usvojenoj u 2005., koja poziva Europsku komisiju i države članice na razvijanje strukturiranog dijaloga **s mladim ljudima i njihovim organizacijama, istraživačima na području mladih i donositeljima odluka**. Potreba za strukturiranim dijalogom je dalje podržana u Odluci Vijeća u studenome 2006. te u priopćenju Komisije o “promicanju potpunog sudjelovanja mladih u obrazovanju, zapošljavanju i društvu”, usvojenom u rujnu 2007.

Strukturirani je dijalog na europskoj razini utvrđen između Europske komisije, država članica i nacionalnih vijeća mladih te Europskog foruma mladih te se odvija tijekom Europskog tjedna mladih, konferencija za mlade, koje organizira Predsjedništvo EU i neslužbeni forumi organizirani na marginama sastanaka Vijeća ministara za mlade. Tijekom tih europskih događaja mladi sudionici raspravljaju o temama vezanim uz politiku EU za mlade s političarima i dužnosnicima ustanova i država članica EU.

Strukturirani dijalog znači da su uključene relevantne institucije i akteri, vodeći do zajedničkoga cilja, uz uzajamno poštivanje partnera (bilo da je riječ o institucijama ili interesnim skupinama); da je proces participatoran i strukturiran smisleno (kako bi se osigurala koherentnost između konzultiranih aktera i procesa konzultacije). Kako bi se osiguralo da svi uključeni akteri imaju osjećaj vlasništva nad procesom dijaloga, njegovim rasporedom i prioritetima, potrebno je da se i raspored i prioriteti donesu zajedno.

Snažniji dijalog

U odluci Vijeća o obnovljenom okviru za europsku suradnju na području mladih, usvojenoj u studenome 2009., ministri odgovorni za mlade 27 država članica usuglasili su se da je potrebno provoditi i razvijati "strukturirani dijalog s mladima i organizacijama mladih koji služi kao forum za stalno zajedničko razmišljanje o prioritetima, provedbi i praćenju europske suradnje na području mladih". U ovome dokumentu strukturirani je dijalog povezan s mehanizmom konzultacija na više razina: konzultacije s mladim ljudima i organizacijama mladih na svim razinama u državama članicama te kon-

zultacije tijekom konferencija za mlade koje organiziraju države predsjedatelji EU – te tijekom Europskog tjedna mladih. Kako bi se te konzultacije provele, nove se strukture moraju stvoriti na nacionalnoj i europskoj razini.

Kako bi se doprlo do mladih na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, države članice pozvane su na osnivanje nacionalne radne skupine, sastavljene, između ostaloga, od predstavnika ministarstava zaduženih za mlade, nacionalnih vijeća mladih, lokalnih i regionalnih vijeća mladih, organizacija mladih, onih koji su aktivni u radu s mladima, mladih ljudi i istraživača mladih. Države članice se potiču, kada god je to moguće, da nacionalnim vijećima mladih daju vodeću ulogu u tim skupinama. Te nacionalne radne skupine imaju zadatak organizirati konzultacije o dogovorenoj temi strukturiranog dijaloga kako bi se nadovezali na europske konferencije o mladima koje organiziraju države koje predsjedavaju Unijom.

Na europskoj razini, europski Upravni odbor za strukturirani dijalog koordinira provedbu tog procesa. Sastoji se od predstavnika ministarstava zaduženih za mlade iz tri države koje predsjedavaju Unijom tijekom jednog ciklusa dijaloga (18 mjeseci), nacionalnih vijeća mladih i nacionalnih agencija programa Mladi na djelu, kao i predstavnika Europske komisije i Europskog foruma mladih. Europski forum mladih je predsjedatelj europskog Upravnog odbora.

Prva faza strukturiranog dijaloga

Prvi krug nacionalnih konzultacija održao se od siječnja do travnja 2010., gdje su mladi iz cijele Europe identificirali izazove s kojima se suočavaju vezano uz zapošljavanje mladih. Tijekom španjolske konferencije za mlade u Jerezu, Španjolska, od 13. do 15. travnja 2010., predstavnici mladih i donositelji odluka na području mladih koristili su rezultate konzultacija da zajedno identificiraju prioritete na koje se treba usredotočiti tijekom druge faze procesa.

Druga faza strukturiranog dijaloga

Druga faza ciklusa strukturiranog dijaloga nadovezuje se na prvu fazu tako što su mladi predlagali preporuke za prioritete koji su identificirani na konferenciji u Španjolskoj. Istovremeno s tim ciljem, drugi krug nacionalnih konzultacija održan je u 26 nacionalnih radnih skupina, od svibnja do rujna 2010. Rezultati tih konzultacija koristili su se kao sadržaj za raspravu na drugoj konferenciji za mlade u Leuvenu, u Belgiji od 2. do 4. listopada 2010.

Treća faza strukturiranog dijaloga

Konzultacije u trećoj fazi strukturiranoga dijaloga također su zatvorene i služile su kao priprema za mađarskog predsjedanje Unijom, odnosno za konferenciji za mlade.

Što je pred nama?

Sljedeći predsjednički trio Poljska – Danska – Cipar izložilo je svoj program za strukturirani dijalog s početkom u srpnju 2011. Središnja tema za 18 mjeseci predsjedanja trojke bit će sudjelovanje mladih.

Poljsko predsjedanje

- suradnja mladih ljudi iz EU i istočne Europe i kavkaskih zemlja, osobito glede mobilnosti mladih,
- promicanje i vrednovanje neformalnog učenja za mlade, u kontekstu Europske godine volontiranja,
- promicanje aktivnoga građanstva i rezultata srednjoročne procjene učinaka programa Mladi na djelu.

Europska konferencija za mlade predviđena je za rujan 2011. Poljsko predsjedništvo planira predložiti odluku Vijeća o mobilnosti s fokusom na istočnu Europu i Kavkaz.

Dansko predsjedavanje

- kreativnost, inovativni talenti mladih ljudi kao dio aktivnog građanstva, povećanje zapošljavanja,
- nastavak inicijativa pokrenutih kao rezultat Europske godine kreativnosti i inovacije 2008.,
- razmjena dobrih praksi uključivanja mladih ljudi u donošenje odluka.

Europska konferencija za mlade predviđena je za travanj 2012.

Ciparsko predsjedavanje

- sudjelovanje nevladinih organizacija i mladih ljudi u donošenju odluka,
- poticanje i sudjelovanje mladih na lokalnoj razini.

Europska konferencija za mlade predviđena je za rujan 2012.

Ukratko o strukturiranom dijalogu

Odluka Vijeća ministara pozvala je Europsku komisiju i države članice da razviju strukturirani

mladim ljudima i njihovim organizacijama

istraživača na području mladih

donositeljima odluka

Zašto?

- Aktivno je građanstvo mladih ključ izgradnje demokratskih i inkluzivnih društava.
- Mladi ljudi i njihove organizacije imaju ključnu ulogu u razvitku Europske unije.
- Doprinos Lisabonskim ciljevima jačanja zapošljavanja i rasta.

Strukturirani dijalog na europskoj razini uspostavljen je između:

- Europske komisije
- država članica
- nacionalnih vijeća mladih
- Europskog foruma mladih

Europski upravni odbor

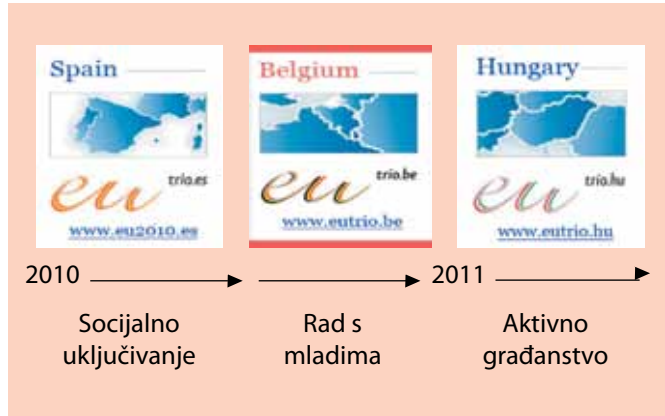
- koordinira provedbu procesa,
- sastoji se od predstavnika ministarstava zaduženih za mlade iz tri države koje predsjedavaju Unijom, nacionalnih vijeća mladih i nacionalnih agencija programa Mladi na djelu te predstavničke Europske komisije i Europskog foruma mladih
- Europski forum mladih predsjedava europskim Upravnim odborom

Nacionalne radne skupine

- jedna u svakoj državi članici,
- organiziranje konzultacija kako bi se nadovezale na europske konferencije za mlade,
- sastavljene od predstavnika ministarstava zaduženih za mlade, nacionalnih vijeća mladih,

organizacija za mlade, istraživača na području mladih, mladih ljudi...

- ako je moguće, nacionalna vijeća mladih imaju vodeću ulogu.

Strukturirani dijalog u Rumunjskoj

Radu Oprea

Do strukturiranog dijaloga, onakvog kakav je predložen u Novoj strategiji EU za mlade, u Rumunjskoj još nije došlo. Iako je Nacionalna radna skupina osnovana 2010. na inicijativu Nacionalnoga tijela za mlade i sport, konzultacije se odvijaju samo povremeno, u obliku anketa i *online* obrazaca. Razni oblici konzultacija organizirani su na inicijativu organizacija mladih, kao što je Rumunjsko vijeće mladih, na kojima sudjeluju i vladini predstavnici. Vijeće je završilo u studenome 2010. proces konzultacija u cijeloj zemlji u 8 regija Rumunjske, izravno uključivši više od 240 mladih od čega je bilo 120 mladih lidera, 50 ih je bilo s manjim mogućnostima, a oko 70 ih nisu bili pridruženi nijednoj organizaciji. Cilj je bio održavanje strukturiranoga dijaloga o socio-ekonomskim i kulturnim problemima mladih ljudi, kako bi se razvila lokalna i nacionalna politika za mlade i osiguralo adekvatno zastupanje na europskoj i međunarodnoj razini.

U rujnu 2010. u Uredu za informiranje Vijeća Europe u Bukureštu, u Rumunjskoj, na inicijativu Razvojnog centra SMART, pokrenut je novi alat za strukturirani dijalog. Alat se zove "Metoda javne politike SMART" te ima za cilj angažiranje ljudi u pružanju vrijednih, održivih i provedivih rješenja za probleme od javnog interesa. Također, to je način pomoći vlastima i organizacijama civilnog društva prilikom širenja znanja i informacija o ulogama institucija i demokratskih mehanizama kako bi razriješili gospodarske, socijalne i kulturne izazove. Mladi ljudi sada mogu napraviti prve jednostavne korake prema promjeni, posjetiti platformu za angažman građana, koja služi kao metoda sudjelovanja na www.politicipublice.ro radi angažiranja na lokalnoj i nacionalnoj razini u Rumunjskoj, ili na www.public-policies.eu radi sudjelovanja na europskoj razini. Na taj način, mogu početi s rješavanjem nekih problema od javnog interesa koji utječu na određenu zajednicu. U sljedećem koraku, na svakom je građaninu da ponudi konstruktivne povratne informacije, objavi rješenja i moguće linije akcije za rješavanje problema. Jednom, kada problem dobije zadovoljavajući broj rješenja, Centar za razvoj SMART odabire vrijedna, održiva i provediva rješenja te izradi *policy*

dokument. Dokument sačinjava analizu problema, izražava neke alternativne načine kako ga riješiti i predlaže najbolje rješenje koje su dali građani relevantnom javnom tijelu kako bi ono moglo dodijeliti sredstva i provesti rješenje. Nakon što je *policy* dokument službeno poslan donositeljima odluka, on se arhivira na stranici posebno otvorenoj za taj problem. U sljedećem koraku, ciljane javne institucije odgovaraju na prijedlog, a osoba koja je postavila problem može se složiti s odgovorom i predloženim rješenjem ili ne. Ako je osoba suglasna, problem je zaključen i stvorena je još jedna priča o uspjehu aktivnih građana. Ako dvije strane nisu suglasne, tada se proces sudjelovanja nastavlja dok se ne izda novi *policy* dokument i dok se ne dobije novi odgovor.

Postoji potreba za političkom voljom kako bi strukturirani dijalog u Rumunjskoj bio učinkovit i inkluzivan. Također, postoji potreba za pričama o uspjehu strukturiranog dijaloga kada se ideje mladih ljudi stvarno transformiraju u akciju zajednice od strane donositelja odluka, kao rezultat procesa konzultacija.

Strukturirani dijalog u Belgiji (francuska zajednica)

Caroline Alofs

Metodologija

Kao prvo, iskoristili smo prigodu belgijskog predsjedavanja Unijom da podnesemo zahtjev ministru za mlade za dodatno osoblje koje bi posebno bilo zaduženo za strukturirani dijalog, te je to odobreno. Imati osobu koja je na puno radno vrijeme zadužena za konzultacije omogućava nam istinsku predanost strukturiranom dijalogu koji je postao jedan od glavnih prioriteta Vijeća za mlade.

Također, podnijeli smo zahtjev za potporu iz programa Mladi na djelu koja ima za cilj potporu uključivanja mladih ljudi u provedbu strukturiranog dijaloga. Poseban proračun za strukturirani dijalog omogućio nam je učinkovito provođenje procesa organiziranjem sastanaka mladih, konferencija itd.

Na kraju, panel mladih, koji se sastoji od 10 mladih ljudi, osnovan je radi upravljanja konzultacijama. Njegova je uloga prikupljanje mišljenja mladih ljudi i sastavljanje sinteze rezultata konzultacija.

Vežano uz metodologiju koja se koristi za upravljanje konzultacijama, organizirali smo nekoliko decentraliziranih rasprava – sastanaka s mladim ljudima diljem cijele francuske zajednice u Belgiji. Ti su nam sastanci omogućili da dođemo do mladih na lokalnoj razini. Vrlo je važno ciljati na mlade i to na što više različitih mladih ljudi. Posebni su sastanci vrlo intenzivni kad je riječ o vremenu i resursima, no omogućavaju detaljne konzultacije.

S obzirom na to da je teško doći do velikoga broja ljudi putem ove metode, kombinirali smo ove sastanke s anketom kako bismo ispravili pitanje pomanjkanja zastupljenosti na sastancima. Rezultat sastanaka koristio se kao osnova za internetske i papirne ankete, što je učinkovita metoda da se dopre do velikoga broja mladih ljudi i da se dođe do mladih na regionalnoj i lokalnoj razini.

Također, intervjuirali smo neke mlade ljude na festivalima kako bismo prikupili njihova mišljenja o različitim temama. Na kraju svake faze konzultacija konzultirali smo se sa stručnjacima (savjetodavna vijeća organizacija mladih i klubova mladih, stručnjaci za zapošljavanje i stručnjaci za rad s mladima) kako bismo imali njihovo stajalište o rezultatima konzultacija. Oni su nam pružili relevantne činjenice, informacije i primjedbe koje su pomogle da okončamo pitanja s kojima smo se suočavali i da postavimo prioritete.

Na kraju, imali smo tri usporedna procesa u tri belgijske zajednice te smo uspostavili proces koordinacije između 3 belgijska vijeća mladih na kraju svake faze. Na kraju druge faze to je dobilo oblik belgijske konferencije za mlade.

Rezultati

Preporuke do kojih smo došli bile su rezultat procesa rješavanja problema na razini zajednice, na nacionalnoj te na europskoj razini.

Vijeće mladih priopćilo je preporuke političkim predstavnicima (ministrima francuske zajednice, ministrima na saveznoj razini, te belgijskim zastupnicima u Europskom parlamentu). Također, izložili smo rezultate političkim predstavnicima u nekoliko prigoda: na sastancima s ministrima, na belgijskoj konferenciji za mlade te na prezentaciji u Europskom parlamentu.

Ukupno smo konzultirali 300 mladih ljudi tijekom dvije prve faze procesa na lokalnoj razini te na razini zajednice. Uspjeli smo doći do organiziranih i neorganiziranih mladih raznim metodama konzultacija (sastanci-rasprave, intervjui na festivalima, internetske ankete...).

Poseban je naglasak stavljen na reprezentativnost konzultacija kako bi se konzultiralo s mladima u dobi od 16 do 30 godina iz svakog dijela francuske zajednice, studentima, onima koji traže posao i radnicima, različitog obrazovanja te s mladima smanjenih mogućnosti.

Nacionalna radna skupina

Na početku procesa osnovali smo Nacionalnu radnu skupinu čiji je zadatak bio utvrditi metodologiju konzultacija. Nacionalna radna skupina sastoji se od 16 ljudi: osam predstavnika Vijeća mladih, četiri predstavnika organizacija mladih, dva predstavnika nacionalnih tijela, jednog predstavnika nacionalne agencije i jednoga stručnjaka – istraživača. Vijeće mladih imalo je vodeću ulogu u ovoj skupini.

Nacionalna je radna skupina odlučila osnovati panel mladih, čiji je zadatak voditi nacionalne konzultacije. Otvoreni poziv na sudjelovanje bio je u prosincu 2009. Komisija se sastoji od 15-ak mladih ljudi predloženo Vijećem mladih.

Izazovi

Glavni je izazov s kojim se suočavamo vremenski raspored konzultacija. Tri faze konzultacija održavaju se tijekom vrlo neprikladnih razdoblja za mlade (ispiti, praznici...). Shvatili smo da su najbolja razdoblja za konzultiranje s mladima od veljače do travnja te od rujna do studenoga. Drugi izazov bio je doći do mladih koji imaju smanjene mogućnosti.

Strukturirani dijalog u Sloveniji

Borut Cink

Proces provedbe strukturiranog dijaloga u Sloveniji, kao alat za jačanje sudjelovanja mladih, počeo je prije obnovljenog okvira za europsku suradnju na području mladih, koji je usvojen u studenome 2009. Važno je napomenuti da je taj proces bio sporadičan i utemeljen na provedbi projekata u okviru programa Mladi na djelu i drugih projekata provedenih na isključivim inicijativama raznih organizacija mladih ili Nacionalne agencije za program Mladi na djelu.

Uz usvajanje obnovljenog okvira europske suradnje na području mladih, situacija u Sloveniji krenula je od prethodno spomenutoga sporadičnog modela prema strukturiranijem i planiranijem pristupu. Nacionalno vijeće mladih preuzelo je ulogu koordinatora provedbe smjernica obnovljenog okvira. To je učinjeno uz suglasnost Vladinog Ureda za mlade te u suradnji s Nacionalnom agencijom.

Proces provedbe strukturiranog dijaloga u Sloveniji išao je u skladu s obnovljenim okvirom. Proces je rezultirao osnivanjem nacionalne radne skupine. Cilj pri strukturiranju radne skupine bio je osigurati reprezentaciju raznih aktera iz područja mladih (organizacije mladih i organizacije za mlade, nacionalno vijeće mladih, lokalna i regionalna vijeća mladih), kao i predstavnike raznih vladinih tijela i istraživača koji se bave pitanjima mladih.

Nadalje, Nacionalno vijeće mladih Slovenije organiziralo je projekt u sklopu programa Mladi na djelu koji se zvao "Mladi o zapošljavanju". Projekt se sastojao od niza lokalnih i regionalnih događanja i nacionalne konferencije kao konačni događaj procesa. Cilj lokalnih i regionalnih događanja bio je identificirati probleme, pitanja i moguća rješenja za zapošljavanje mladih, počevši od osobnog iskustva sudionika te nastavljajući s političkim pozicijama raznih slovenskih organizacija mladih. Lokalnim i regionalnim događanjima prikupljeno je dosta sadržaja te su, s druge strane, identificirani sudionici za nacionalnu konferenciju. Projekt je kulminirao završnom dvodnevnom konferencijom pri čemu je pozicija

sektora mladih u Sloveniji definirana u skladu s nalazima i ishodima lokalnih i regionalnih događanja, što je bilo nadograđeno raspravama, analizama i zaključcima konferencije. Proces je rezultirao dokumentom s preporukama koje je predstavila slovenska delegacija, sastavljena od odabranih sudionika na nacionalnoj konferenciji, na europskoj konferenciji mladih u Bruxellesu. I lokalna događanja i nacionalna konferencija dali su sudionicima neformalno iskustvo učenja i doprinijeli obrazovanju mladih ljudi, kao i boljem razumijevanju društvenih okolnosti u kojima žive.

Uloga nacionalne radne skupine bila je voditi i nadzirati proces provedbe strukturiranog dijaloga u Sloveniji. Nacionalno vijeće mladih u Sloveniji predložilo je plan aktivnosti koji bi proveo strukturirani dijalog i pružio predstavnicima Slovenije relevantne zaključke o temi koja je bila uključena na europskoj konferenciji za mlade. Taj je model bio učinkovit unatoč poteškoćama prouzročanim kasnim usvajanjem obnovljenog okvira i pomanjkanjem financijskih resursa u 2010.

Strukturirani dijalog u Estoniji

Marian Vares

Ciljana skupina za proces konzultacija bili su mladi ljudi u dobi od 15 do 30 godina, a glavna tema konzultacija bila je zapošljavanje mladih. Glavni je cilj procesa bio pružanje mogućnosti mladima da sudjeluju u donošenju odluka na razini EU. U tu svrhu koristili smo sljedeće metode: dva kruga internetskih konzultacija, seminar i pet okruglih stolova. Ukupni broj konzultiranih mladih ljudi bio je 2230.

Kako smo došli do mladih ljudi?

- Ponudili smo privlačne nagrade za sudionike u internetskim konzultacijama.
- Koristili smo alate društvenog umrežavanja za promicanje procesa (Facebook, Twitter).

- Kada god je bilo moguće, nismo organizirali odvojene događaje za konzultacije, nego smo radije iskoristili događaje koji bi se održali bez obzira na proces.
- Internetske konzultacije najbolji su način da se dođe do neorganiziranih mladih ljudi – seminari su uglavnom za organizirane mlade ljude.

Koordinacija

Provedbu strukturiranog dijaloga koordinira nacionalna radna skupina. Ona se sastoji od predstavnika Nacionalnog vijeća mladih, Nacionalne agencije za program Mladi na djelu, lokalnih i regionalnih vijeća mladih, istraživača na području mladih, ministarstava i Estonskog centra za rad s mladima. Izvješće je sastavljeno uz pomoć Sveučilišta u Tartuu.

Glavni izazovi

- Mladi ljudi smatrali su da su konzultacije trajale predugo (tri kruga). S obzirom na to da nema vidljivih rezultata u kratkom roku, bilo je teško mlade ljude uvjeriti da sudjeluju.

- Pokazalo se teškim doći do određenih skupina mladih (osobe koje govore ruski, druge manjine, mladiće).
- Vrijeme konzultacija pokazalo se vrlo neprikladno većini mladih ljudi.

Strukturirani dijalog u Luksemburgu

Luc Klonski

Radna skupina bila je sastavljena od glavnih aktera sektora mladih u Luksemburgu:

- Ministarstvo za obitelj i integraciju,
- Nacionalna služba za mlade,
- Nacionalni centar za informiranje mladih,
- Nacionalni parlament mladih,
- Nacionalno vijeće mladih.

Proces konzultacija u 1. krugu

Cilj: identificirati probleme i potrebe mladih ljudi na svim područjima vezane uz zapošljavanje

Metode: kvantitativna anketa (online i papirni upitnik)

Ciljane skupine: učenici i studenti, mladi zaposlenici, mladi ljudi u tranziciji (informani su: škole, centri za mlade, obrazovne institucije)

Broj konzultiranih mladih ljudi: 1752 (ožujak – travanj 2010.)

Proces konzultacija u 2. krugu

Cilj: raspraviti pitanja koja su postavljena i utvrditi konkretne prijedloge za rješenja

Metode: fokus grupe s mladima u tranziciji, okrugli stol s mladima iz organizacija mladih, parlamenta mladih i sa sindikalnim stručnjacima

Ciljane skupine: učenici i studenti, mladi zaposlenici, mladi ljudi u tranziciji

Broj konzultiranih mladih ljudi: 25

Proces konzultacija u 3. krugu

Cilj: raspraviti 40 preporuka i odabrati 10 najvažnijih

Metode: tri fokus grupe

Ciljane skupine: stručnjaci i osobe koje rade s mladima u strukturama vezanim uz zapošljavanje mladih, učenici i studenti, mlade zaposlene osobe, mladi ljudi u tranziciji.

Strukturirani dijalog u Mađarskoj

Viktor Szabados

Metode:

- mini intervjui,
- fokus grupe,
- e-upitnici.

Broj mladih uključenih u konzultacije:

- 1. krug: 174 osobe
- 2. krug: 320 osoba
- 3. krug: 440 osoba.

Nacionalna radna skupina

Mladi ljudi

- 3 mlada predstavnika

Institucije

- 1 predstavnik Ministarstva za ljudske resurse
- 4 predstavnika Nacionalne službe za mlade
- 2 predstavnika Instituta za socijalnu politiku i rad
- 3 predstavnika nevladinih organizacija.

Izazovi:

- Što se točno događa s ishodima europskih konferencija za mlade?
- Ne bi li bilo korisno uključiti stručnjaka u konzultacijski proces?

DA BUDE JOŠ BOLJE

*Izvor: www.structureddialogue-nwg.eu

Seminar "**Kako poboljšati strukturirani dijalog**" održan je u Bruxellesu u prosincu 2010. s ciljem razmjene najboljih praksi, stvaranja novih alata za budućnost i potaknuti zemlje gdje je bilo teško uspostaviti strukturirani dijalog. Ovdje dijelimo neke od praktičnih nalaza s ciljem da pomognu nacionalnim vijećima mladih u organiziranju konzultacija u okviru strukturiranog dijaloga i da ojačaju ulogu mladih u tom procesu.

Što je strukturirani dijalog?

- Mogućnost za mlade u Europi da utječu na okvir rada EU.
- Prostor za sudjelovanje mladih na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.
- Veza između okvira EU i glasa mladih u raznim državama članicama diljem Europe.

Je li potrebno da strukturirani dijalog bude vidljiv u civilnom društvu?

Nije važno da strukturirani dijalog bude vidljiv. Međutim, ideja koja stoji iza tog procesa mora biti vidljiva, a to je da mladi saznaju da mogu sudjelovati u društvu i da je njihovo sudjelovanje važno. Strukturirani je dijalog samo jedan od načina sudjelovanja.

Neka razmišljanja o reprezentativnosti

- Konzultacije mogu biti izravne (putem anketa u školama, agencijama za zapošljavanje, centrima za mlade itd.) ili neizravne (kroz nacionalna vijeća mladih i njihove organizacije članice). Većinu vremena koristi se kombinacija nekoliko metoda.
- Moramo li uključiti sve? Ako da, kako?
- Kako uzeti u obzir raznolikost mladih ljudi? Kako razumijemo riječ reprezentativnost?
- Kako doći do manjina, mladih ljudi s manje

moćnosti, mladih koji su u nepovoljnom položaju, neorganiziranih mladih te mladih iz predgrađa, ruralnih područja? Ako se do njih ne dođe, nacionalna radna skupna to mora uzeti u obzir.

- Postoji potreba da se pitanja prevedu na jezik koji je blizak mladima (osim prijevoda na materinji jezik) kako bi se moglo doprijeti do mladih ljudi.
- Prikupljanje podataka u anketi na pasivan način ne bi smio biti cilj. Strukturirani je dijalog alat za doseganje onih koji žele biti aktivni.
- Strukturirani dijalog može predstavljati sve mlade ljude, a i ne mora. To je samo proces konzultacija.

RESURSI

Savjeti za mobilizaciju ljudskih resursa

- Korištenje postojećih struktura i resursa izvstan je način da se ispune nedostaci u ljudskim i financijskim resursima i poboljša učinkovitost tamo gdje je potrebno. Bolje upravljanje dostupnim resursima može u velikoj mjeri poboljšati rad nacionalnih vijeća mladih i sam strukturirani dijalog.
- Zapošljavanje osobe koja bi bila zadužena za proces može se pokazati učinkovitim u smanjenju troškova i doprinijeti boljem upravljanju ljudskim resursima. To, također, može dati određeni kontinuitet i pomoći u povećanju ekspertize organizacija i kvalitete rezultata (volonterski rad ima granice). Mnoga nacionalna vijeća mladih izrazila su želju da zaposle voditelja procesa strukturiranog dijaloga, ali im nedostaju financijska sredstva.

- Pružanje poticaja volonterima može poboljšati njihov rad i imati pozitivan učinak na privlačenje novih volontera.

Postojeći načini financiranja:

- Program Mladi na djelu je bio jedan od najučestalijih i najdostupnijih izvora financiranja. Međutim, birokracija s kojom se većina nevladinih organizacija suočava u procesima u sklopu programa Mladi na djelu ima vrlo obeshrabrujuću ulogu među organizacijama i neformalnim skupinama mladih. Važni projekti više ne uspijevaju pronaći financijska sredstva ili im nije dopušteno korištenje sredstava na fleksibilniji i primjereniji način i, prema tome, suočavaju se s kompromisima u pogledu svojih krajnjih ciljeva, ciljanih skupina, opsega uključivanja mladih itd.
- Nacionalne i lokalne (općinske) financijske

potpore izvrstan su način da vlasti sponzoriraju i pomognu ostvariti razne projekte različitim organizacijama mladih. Međutim, u trenutnoj financijskoj situaciji jedna od prvih vrsta potpora koje su uskraćene ili jako smanjene je potpora za projekte mladih.

Novi načini financiranja:

- privatne kompanije,
- međunarodne nevladine organizacije i zaklade,
- lutrijska sredstva,
- donacije pojedinaca.

Uloga nacionalnih vijeća mladih

Nacionalna vijeća mladih predstavljaju glas mnogih mladih u njihovim zemljama i odgovorni su za uspostavu i održavanje veza s njima u njihovu nacionalnom

kontekstu.

To znači da moraju imati vodeću poziciju unutar nacionalne radne skupine, ali također i da bi ih drugi akteri u nacionalnoj radnoj skupini trebali podupirati u ispunjavanju njihova zadatka kao predsjedatelja nacionalnom radnom skupinom. To, prije svega, znači potrebu da se dođe do različite mlade publike raznim kanalima unutar i izvan organizacija mladih. Međutim, nemaju sva nacionalna vijeća mladih resurse da odgovore potrebama nacionalnih radnih skupina.

Tranzicijsko razdoblje između dva ciklusa strukturiranog dijaloga daje mogućnost da se promijeni sastav nacionalne radne skupine. To ugrožava nastavak strukturiranog dijaloga s obzirom na to da skupina djelomično treba početi od nule i ponovno odlučiti o konceptima i metodama koje koristi.

Jedina je mogućnost da se osigura nastavak procesa

pružiti dodatne financijske i ljudske resurse unutar nacionalnih vijeća mladih i osigurati praćenje i njegovu političku provedbu.

Uloga istraživača i stručnjaka

- Potrebno je stručnjacima jasno predstaviti očekivanja (povratne informacije o procesu, prioritete...).
- Motivirajte stručnjake da se pridruže tako da im predložite da će možda dobiti ideje za svoj budući znanstveni rad.
- Potražite “dobre” stručnjake, one s kojima se obično konzultiraju donositelji politika, i pridobite ih na svoju stranu zato jer mogu neizravno utjecati na donositelje politike.
- Stručnjaci mogu preuzeti proces od mladih ljudi – ponekad su potrebni dobri facilitatori da uravnoteže proces.
- Nemojte zaboraviti da su mladi u organizacije

mladih također stručnjaci.

METODOLOGIJA

Strukturalni pregled najvažnijih korištenih metoda:

1. Kvantitativne

1.1. Reprezentativne ankete

1.1.1. Internetske

1.1.2. Na papiru

1.2. Nereprezentativni upitnici

1.2.1. Internetski

1.2.2. Na papiru

2. Kvalitativne

2.1. Reprezentativne

2.2. Nereprezentativne

2.2.1. Fokus grupe, paneli, mladi ambasador

2.2.2. Intervjui

- a. Osobno
  - b. Putem telefona
- 2.2.3. Glas naroda (vox populi)

3. Sekundarno istraživanje

4. Konzultacije (obično na lokaciji, no u nekim slučajevima internetske)

- 4.1. Sastanci s donositeljima odluka
- 4.2. Konzultacije između mladih ljudi, organizacija mladih
- 4.3. Konzultacije stručnjaka
- 4.4. Dani konzultacija (posebna metodologija, usvojena za organizirane mlade ljude)
- 4.5. Radionice / konferencije

5. Prikupljanje najboljih praksi

KOMUNIKACIJSKE STRATEGIJE

Ovo su neki ključni akteri koje je dobro uključiti u proces:

- organizacije mladih,
- škole,
- centri i klubovi za mlade,
- neorganizirani mladi
- mladi izloženi riziku (beskućnici, oni koji su prekinuli školovanje, oni koji su u pritvoru...),
- učenička vijeća,
- mladi s posebnim potrebama,
- manjine,
- studentske organizacije,
- mladi profesionalci.

Savjeti za komunikaciju

- Dati strukturiranom dijalogu lice (stvoriti slogan, logo...).

- Ne oklijevati prilagoditi pitanja dobivena od Europskog upravnog odbora kako bi ih se pojasnilo publici i prilagodilo nacionalnoj situaciji. Lakše je prikupiti informacije pitanjima koja su prilagođena mladima. Tada je na vama da prilagodite prikupljeni materijal kako bi odgovarao potrebama Europskog upravnog odbora.
- Koristiti *newsletter*.
- Pojaviti se tamo gdje se mladi okupljaju (festivali, škole, centri za slobodno vrijeme...)
- Organizirati veliki događaj (konferenciju, na primjer) i probiti se u medije.
- Koristiti nekoliko mreža za širenje informacija / upitnika.
- Koristiti posebnu komunikaciju za svoje članice – organizacije mladih, pojašnjavajući im proces i motivirajući ih tako da postanu vaši saveznici u procesu.

- Oglašavati proces i vaša događanja u raznim medijima (radio, internet, tisak te društveni mediji). U većini slučajeva osobni je kontakt najbolji način da se podigne svijest o procesu.
- Možete organizirati ulične aktivnosti.
- Imati posebnu internetsku stranicu koju možete navesti u svojoj komunikaciji.
- Staviti na svoju internetsku stranicu lijepi video koji objašnjava proces.
- Koristiti info točku, info bus, info kutiju ili neku sličnu formu (fizičku ili virtualnu, fiksnu ili putujuću).

KAKO ZAGOVARATI I LOBIRATI SA REZULTATIMA STRUKTURIRANOG DIJALOGA?

Koga možete lobirati?

- donositelje politika za mlade na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini,
- donositelje drugih relevantnih politika na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini,
- zastupnike u parlamentima,
- Europsku komisiju.

Praktični savjeti za lobiranje

Vrijeme?

Politički pogodan trenutak: Je li pravi trenutak za prenošenje vaše poruke? Dobar je trenutak netom prije i

nakon izbora. Želite li otvoriti neko pitanje ili utjecati na postojeće ili buduće zakonodavstvo? Poznajete li postupak donošenja nekog zakonskog akta? Iskoristite okolnosti – Međunarodna godina mladih daje vam više legitimiteta da govorite glasno i da vas se čuje.

Vrijeme u okviru strukturiranog dijaloga: Imate li dovoljno rezultata koje možete pokazati?

Konkretno?

Je li vaš prijedlog dovoljno konkretan? Je li jasno koji je vaš cilj s tom preporukom? Je li temeljen na relevantnim i vjerodostojnim informacijama? Mogu li ga donositelji politika koristiti u svome političkom radu?

Kontakt licem u lice?

Jeste li prenijeli poruku putem glasa mladih? Na taj način pokazujete da je vaš prijedlog odgovor na stvarne probleme s kojima se suočavaju mladi ljudi. Imajte na umu da nije svaka osoba prikladna za lobiranje.

Konzultiranje stručnjaka i donositelja politike?

Jeste li konzultirali stručnjake ili donositelje politike o preporuci? To može biti dodatan argument za prihvatanje vaše preporuke. Primjerice, korisno je uključiti donositelje politika u nacionalnu radnu skupinu.

Konzultacija i suradnja s drugim organizacijama (civilnog društva)?

Jeste li se konzultirali s drugim relevantnim organizacijama civilnog društva, organizacijama poslodavaca, sindikata? Lobirate li zajedno s drugim povezanim organizacijama?

Privlačnost?

Je li poruka privlačna? Imate li konkretnu akciju za lobiranje kojom ćete naglasiti poruku.

Relevantna razina i institucija?

Lobirate li na relevantnoj razini? Jeste li prilagodili preporuku odgovarajućoj razini? Jeste li usmjerili prepo-

ruku ispravnim ljudima koji je zaista mogu iskoristiti?

Ponuda koju je nemoguće odbiti?

Jeste li predstavili svoju preporuku kao ponudu koju je nemoguće odbiti? Na taj način imate veću mogućnost pridobiti pozornost političara ili medija.

Priprema?

Jeste li pripremili neke argumente za obranu svojih preporuka? Jeste li razmislili s kojim biste se pozitivnim i negativnim reakcijama mogli susresti? Poznajete li osobu koju ćete lobirati (uključujući njezin osobni život, obrazovanje, ideje...)?

Ponavljanje?

Ponavljate li svoju poruku u komunikaciji? Možda će ponavljanje poruke to pitanje staviti na dnevni red.

Umrežavanje?

Jeste li se umrežili? Sudjelujete li na važnim događa-

njima vezanim uz temu vaše preporuku? To može biti mogućnost da najavite da radite na temi ili da naglasite svoje mišljenje. Osnova za lobiranje postavlja se na neformalnim sastancima. Lobiranje se ne događa na prvom sastanku. Lobiranje se događa na drugom ili trećem sastanku.

Win-win situacija?

Razmislite što možete ponuditi zauzvrat donositeljima odluka.

Kombinacija različitih alata lobiranja?

Jeste li koristili različite alate lobiranja?

Mediji?

Otvoreno pismo može naglasiti temu ili je staviti na javni ili politički dnevni red. Priopćenje medijima s istraživanjem ili interesnim činjenicama može vas dovesti do naslova u tiskovinama. Možete li pronaći potporu za svoju ideju korištenjem društvenih medija?

Ambasadori?

To su važni ljudi koji podupiru vašu ideju i koji joj mogu dati dodatnu pozornost. Dođite do tvorca javnoga mnijenja ili važnih ljudi koji mogu imati širi učinak i doseg u društvu.

Budite ono što jeste?

Nemojte upasti u birokratsku zamku, kao što je to slučaj kod mnogih političara. Kada lobirate, budite ono što jeste.

Co-management

Što je *co-management*?

Co-management je alat za donošenje odluka koji povezuje kapacitete mladih i donositelja odluka na način da osigurava ravnopravnu podjelu moći, odgovornosti i povjerenja.

Co-management je proces suradnje mladih i starijih koji se temelji na ravnopravnosti. Glavna svrha je postavljanje zajedničkih ciljeva i određivanje strategije kako ih ispuniti.

Co-management je idealni koncept u kojem ljudi svih generacija surađuju u procesu donošenja odluka i ravnopravno dijele odgovornosti kako bi suradnja bila što produktivnija. Mladi i stariji se međusobno poštuju.

Co-management je proces u kojem različiti akteri imaju jednaku moć i odgovornost za donošenje odluka kako bi postigli zajednički cilj.

Co-management je suradnja između vlasti i mladih koji su podjednako zastupljeni i imaju jednaku moć odlučivanja.

Co-management znači zajedničku odgovornost za provedbu politika koje su zajedno kreirane

Kako funkcionira *co-management*?

Sever Džigurski

Tijekom posljednjih nekoliko godina *co-management* je postao popularan koncept unatoč tome što se kao korisna metoda suradnje primjenjivao u rijetkim slučajevima. Međutim, postavlja se praktično pitanje kako doći do provedbe i strukture koncepta s ciljem jednakosti, poštovanja i demokracije koji bi ujedno uključivao mlade ljude u donošenje odluka. Kako bi se osiguralo opće razumijevanje ovog izraza i koncepta, potrebno je razmotriti i druge definicije. Čini se da izraz *co-production* podrazumijeva restriktivniju ulogu pružanja usluga za organizacije civilnog društva u pružanju usluga za opće dobro. Drugi izrazi, kao npr. *co-management* ili *coordination*, odnose se na širu ulogu civilnog društva u upravljanju lokalnim uslugama. *Co-governance* se odnosi na ulogu civilnog društva u stvaranju politika i upravljanju zajednicom. U ovom kontekstu izraz *co-management*, koji kori-

sti Vijeće Europe, može se shvatiti i kao *co-governance*. Koncept *co-managementa* privukao je pozornost organizacije “Svi različiti – svi ravnopravni” te je u suradnji s Mrežom mladih Hrvatske, Forumom MNE (Crna Gora) i Udrugom srednjoškolskih učenika u Bosni i Hercegovini (ASuBiH) organizirana međunarodna konferencija pod nazivom “*Co-management: Na koji način funkcionira?*” s ciljem stvaranja mogućnosti za širu međunarodnu grupu koja bi istražila ovaj koncept te predložila preporuke za njegov daljnji razvoj.

Izazovi praktične primjene co-managementa i moguća rješenja

- Kriteriji odabira i odgovornosti predstavnika mladih (npr. nedostatak jasne definicije nevladinih organizacija za mlade, mali broj organizacija za mlade, mehanizam za odabir predstavnika mladih).
- Mandat i uloge dionika (potrebne su jasne definicije kako bi se osigurala učinkovitost i djelotvornost).
- Uvjeti rada tijela *co-managementa* (prostor, financiranje, tehnička podrška itd.).

- Ovlast za donošenja odluka unutar tijela (politički utjecaj, motiviranost članova tijela itd.).
- Održivost i kontinuitet rada (kapaciteti članova tijela, politička podrška donositelja odluka, dodjela proračuna, unutarnja politika).

Prioriteti	Rješenja
Nedostatak motivacije	<ul style="list-style-type: none"> • kampanje za podizanje svijesti • mehanizmi za priznavanje rada i postignuća mladih • razmjena priča o aktivizmu, kao i dobrih praksi s naglaskom na „što se dobiva?“ • motiviranje mladih da motiviraju vlasti • istraživanje potreba mladih • stvaranje saveza
Neprihvatanje od strane donositelja odluka	<ul style="list-style-type: none"> • objasniti što se dobiva sudjelovanjem mladih • pronaći pojedince s kapacitetom za suradnju na razvoju struktura co-managementa • priznati njihov rad

Kriteriji odabira	<ul style="list-style-type: none"> • kraći mandati koji još uvijek osiguravaju kontinuitet (2-3 godine uz mehanizme rotacije tako da je samo nekoliko novih članova svake godine) • povjerenje u sve „strane“ glede izbora vlastitih predstavnika • usuglašavanje glede kompetencija svih članova strukture co-managementa • mlada osoba (za predstavnike mladih, ne neophodno za predstavnike vlasti) • aktivan, iskusan, predan, entuzijastičan • poznavanje problema mladih • sve zainteresirane strane trebalo bi uključiti u odlučivanje o predstavnicima • težnja jednakosti među spolovima i raznolikosti s obzirom na organizaciju ili podrijetlo
Zastupljenost	<ul style="list-style-type: none"> • isti broj - jednaka zastupljenost

	<ul style="list-style-type: none"> • raznolikost organizacija • uključiti mlade iz političkih stranaka • uključiti mlade koji su isključeni (najmanje jedno mjesto rezervirano za njih) 		<ul style="list-style-type: none"> • objavljeni kriteriji i postupci donošenja odluka
Transparentnost	<ul style="list-style-type: none"> • strategija informiranja uključivanjem medija (stvaranje partnerstva te kapaciteta medija glede problema mladih) • javna dostupnost i pristup zapisnicima sa sastanaka • objavljivanje proračuna za funkcioniranje tijela co-managementa • objavljivanje životopisa svih članova • članovi trebaju biti svjesni potrebe za transparentnošću • mehanizam nadzora sustava s ciljem provjere postignuća • pravedni postupci omogućeni i dostupni svima 	Koordinacija procesa stvaranja strukture co-managementa	<ul style="list-style-type: none"> • stvaranje mreže – vodeća skupina najužeg kruga za pokretanje procesa • upoznavanje zakonodavstva (službeni i neslužbeni postupci) • stvaranje strategije za pokretanje co-management strukture koja bi osigurala provedbu politike za mlade (koga bi trebalo uključiti, na koji način i kako informirati i motivirati druge da se priključe)
		Nedostatak iskustva	<ul style="list-style-type: none"> • postizanje kontinuiteta pomoću prijenosa znanja i iskustva

Primjenjivost i dobit: kako pridobiti različite aktere

Koncept *co-managementa* treba i dalje promicati kako bi bio razumljiv te se primjenjivao. Sljedeći argumenti mogli bi se koristiti u promicanju tog koncepta:

Argumentacija za vlasti

- promicanje demokratskih vrijednosti i normi Europske unije i Vijeća Europe,
- nova perspektiva gledanja na mlade i uvid u društvene probleme,
- mogućnost za dodatno financiranje,
- imidž (bliskiji ljudima),
- podjela odgovornosti.

Argumentacija za organizacije mladih

- podrška vlade za razvoj i provedbu politike za mlade,
- povećana vjerodostojnost i legitimnost organizacija za mlade (kod članstva, društva, vlasti),
- veći utjecaj i veći kapacitet za postizanje ciljeva,

- stvaranje sinergije te izbjegavanje preklapanja,
- pristup izvorima financiranja,
- osiguravanje transparentnosti rada vlasti.

Održivost i učinkovitost co-managementa

Potrebno je osvrnuti se na važna pitanja održivosti struktura co-managementa te njihove učinkovitosti:

Održivost

- redovite evaluacije,
- osnaživanje kapaciteta članova,
- koordinacija s drugim tijelima i procesima,
- dugoročna strategija kroz mandate (jasan mandat u sinergiji i koordinaciji s drugim strategijama,
- proračunska linija za provedbu politike za mlade,
- proračunska linija za funkcioniranje tijela,
- kraći mandat i kontinuitet (u svakom trenutku nekoliko "novih" i nekoliko "starijih" članova),
- institucionalizirana razmjena iskustava predajom,
- zakonski okvir,
- (unutarnji) dokumenti koji reguliraju rad strukture

- *co-managementa*,
- utvrđivanje mehanizama odgovornosti,
- jednaki pristup informacijama i razmjena znanja među članovima,
- utvrđivanje mehanizma priznavanja postignuća (zadržati motivaciju članova).

Pokazatelji učinkovitosti

- broj, relevantnost i raznolikost uključenih strana,
- broj i relevantnost donesenih odluka i održanih sastanaka,
- jednaka zastupljenost članstva glede spola i dobi,
- razina provedbe (postignuća) akcijskoga plana,
- razina zadovoljstva korisnika i članova,,
- razina interakcije s bazom, odnosno korisnicima,
- razina poštivanih vrijednosti i načela.

Co-management u Vijeću Europe

Posvećenost Vijeća Europe poticanju većeg sudjelovanja mladih ogleda se i kroz sustav *co-managementa*. U sustav su uključeni predstavnici mladih iz nevladinih organizacija koji su zajedno s vladinim dužnosnicima članovi povjerenstva koje određuje prioritete za sektor mladih i daje preporuke za buduće proračune i programe. Njihove prijedloge potom usvaja Odbor ministara, tijelo Vijeća Europe za donošenje odluka.

Strukture za donošenje odluka

Europski upravni odbor za mlade (CDEJ) okuplja predstavnike ministarstava i institucija odgovornih za pitanja mladih iz 49 država potpisnica Europske kulturne konvencije. Ovaj odbor potiče blisku suradnju između vlada o pitanjima mladih i predstavlja forum za uspoređivanje nacionalnih politika

za mlade, u kojem se razmjenjuju najbolje prakse i izrađuju standardni tekstovi, kao što su Preporuke za sudjelovanje mladih i za budućnost civilnoga društva te Konvencija o transnacionalnoj volonterskoj službi mladih ljudi. CDEJ također organizira konferencije europskih ministara, a u njegovoj su nadležnosti pitanja mladih i priprema prijedloga zakona koji se tiču politike za mlade i propisa u državama članicama.

Savjetodavno vijeće mladih sastoji se od 30 predstavnika iz nevladinih organizacija mladih i mreža koje daju mišljenja i informacije o aktivnostima sektora mladih. Vijeće također osigurava da mladi ljudi budu uključeni i u druge aktivnosti Vijeća Europe.

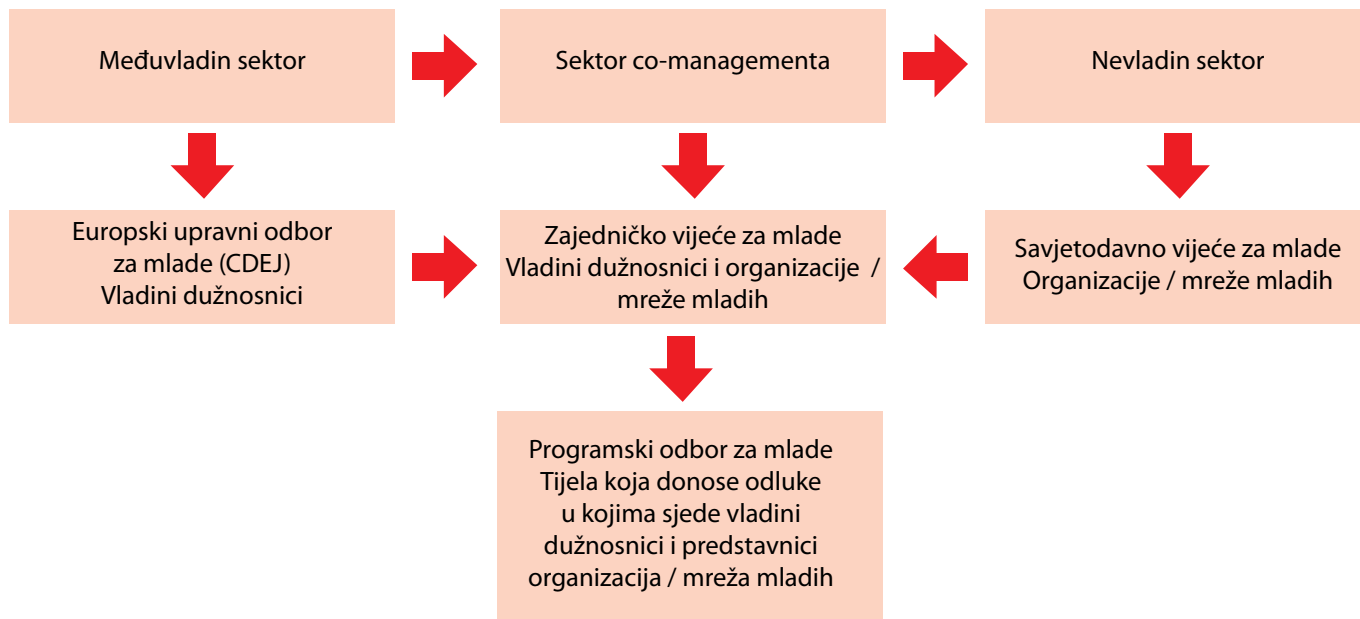
Zajedničko vijeće za mlade okuplja Europski upravni odbor za mlade i Savjetodavno vijeće zajedno u tijelo za suodlučivanje koje uspostavlja prioritete, ciljeve i proračun sektora mladih. Programski je odbor za mlade tijelo za suodlučivanje sastavljeno od osam članova iz CDEJ-a i Savjetodavnog vijeća. Odbor uspostavlja, nadzire i ocjenjuje programe Europskih centara mladih i Europske fondacije za mlade.

Primjeri *co-managementa* i struktura za zajedničku suradnju

Osnova za *co-management* polazi od pretpostavke da mladi ljudi predstavljaju potencijale i da su stoga pravi partneri. U okviru Vijeća Europe predstavnici mladih priznaju se kao dionici koji ravnopravno sudjeluju u donošenju odluka Uprave za mlade i sport. Članovi Savjetodavnog vijeća za mlade imaju pravo slijediti procese politika i aktivnosti za mlade, te predstavljati, provoditi odluke i vršiti nadzor nad njihovom provedbom. Dok vlade najčešće tek konzultiraju predstavnike civilnog društva, *co-management* znači zajedničke odgovornosti za razvoj politika i postizanje dogovora o programima s predstavnicima vlasti.

Co-management je inkluzivan proces pomoću kojeg se balansira moć vlasti utjecajem i uključivanjem mladih pred-

stavnika. Država upravlja nacionalnim politikama za mlade i osigurava financijska sredstva za projekte i administrativne svrhe. Nevladine organizacije mladih nude aktivnosti, zastupanje i usluge mladima i državi. Osim razmjene prednosti, sustav se temelji na dioničkim odnosima između glavnih aktera. Akteri trebaju donositi odluke i postići ciljeve na uravnotežen i sinergijski način. Uključivanje i interakcija između države i mladih dionika u zemlji razlikuju se u kvalitativnom i kvantitativnom smislu, ovisno o kapacitetu i razini povjerenja između dva glavna partnera: države i nevladinih organizacija mladih.

Model Vijeća Europe preuzele su neke države članice na nacionalnoj i lokalnoj razini. Određena razina *co-managementa* postignuta je između **Litvanskog vijeća mladih** i litvanske vlade, kao i u **Nordijskom odboru za mlade** u sklopu Nordijskog vijeća ministara. U Nordijskom odboru za mlade nalaze se predstavnici nordijskih vijeća mladih i nordijskih vlada.

Strukture zajedničke suradnje

Zastupljenosti mladih razlikuje se od države do države. Neke države uopće nemaju strukture za zajedničku koordinaciju za pitanja mladih na nacionalnoj razini pa je organizacijama mladih teško surađivati ili provoditi *co-management* s državom. To se događa iz dva glavna razloga; neuključivanje mladih u konzultacije i proces donošenja odluka od strane države, ili zbog nedostatka volje samih organizacija.

Postoje različite razine institucionalnog uključivanja mladih u donošenje odluka o pitanjima mladih. Ovisno o upravnoj organizaciji države, strukture za zajedničku suradnju postoje na lokalnoj, regionalnoj i/ili nacionalnoj razini. Zajedničke strukture koje se bave isključivo pitanjima mladih postoje, na primjer, na **Islandu, Sloveniji** ili **Litvi**. Osim toga, organizacije mladih često su uključene u tematske radne skupine na području obrazovanja, sporta, zdravlja, borbe protiv ovisnosti, seksualne edukacije i slično, koje obuhvaćaju mlade kao ciljanu skupinu. **Francusko vijeće mladih** jedan je od takvih primjera. Ovo Vijeće sudjeluje u različitim državnim i

lokalnim tijelima koja odlučuju o TV programu, zdravstvenim i obrazovnim programima te brojnim drugim pitanjima koja su izravno ili neizravno vezana uz mlade i stvarnost mladih ljudi.

U **Portugalu** postoje dva različita tijela za organizaciju suradnje između mladih i države: (1) Savjetodavno vijeće mladih i (2) Upravno vijeće portugalskog zavoda za mlade. Država uključuje predstavnike Portugalskog vijeća mladih (CNJ) u više foruma u kojima se odlučuje o različitim društvenim sferama kao što su obrazovanje, zdravlje, slobodno vrijeme ili socijalna pitanja. Savjetodavno vijeće mladih vladina je struktura sastavljena od predstavnika nevladinih organizacija mladih, uključujući CNJ, odgovorna za analizu globalne politike za mlade i građanskog sudjelovanja i društvene integracije mladih ljudi, kao i za procjenu prijedloga zakona koji se odnose na mlade. Upravno vijeće portugalskog instituta za mlade odgovorno je za usvajanje akcijskog plana, proračuna i izvješća o aktivnostima, kao i za praćenje aktivnosti koje razvija Portugalski zavod za mlade.

Armenski model politike za mlade ima malo drugačiji način suradnje u kojem Nacionalnim savjetodavnim vijećem za mlade izravno predsjedava armenski premijer. **Makedonija**, kao zemlja bez nacionalne koordinacije organizacija mladih, formalno uključuje mlade u državnu politiku za mlade. Postoji Upravni odbor za mlade koja se sastoji od organizacija mladih koje biraju mladi. To tijelo ima savjetodavnu svrhu i utemeljeno je zakonom i Nacionalnom strategijom za mlade.

U većini slučajeva strukture za suradnju predstavljaju savjetodavno tijelo i forum u kojem se može čuti glas mladih. Suodlučivanje ili dijeljenje moći između organizacija mladih i države rijetko postoji. Međutim, država često uzima u obzir ulazne podatke i ideje koji dolaze od organizacije mladih. Ponekad, čak i ako ne postoji službena i formalna struktura za *co-management*, postoji proces suradnje, savjetovanja i povezanosti (kao u Švedskoj). Slično je i u Nizozemskoj, gdje država priznaje **Nizozemsko vijeće mladih** kao glavno nacionalno koordinacijsko tijelo, ali ne izgrađuje strukture za *co-management*. Stavovi Vijeća uzimaju se u obzir i Vijeće se konzultira o pitanjima mladih, premda ne na redovitoj osnovi.

Ostali akteri

U području rada s mladima, osim organizacija mladih i države, postoje i drugi akteri. Neke organizacije nisu registrirane na temelju zakona o udrugama. Takav su primjer studentske organizacije ili podmlaci političkih stranaka. Ove su organizacije aktivne u području mladih i imaju specifične odgovornosti vezane uz pojedine sektore ili aspekte politike za mlade i rada s mladima.

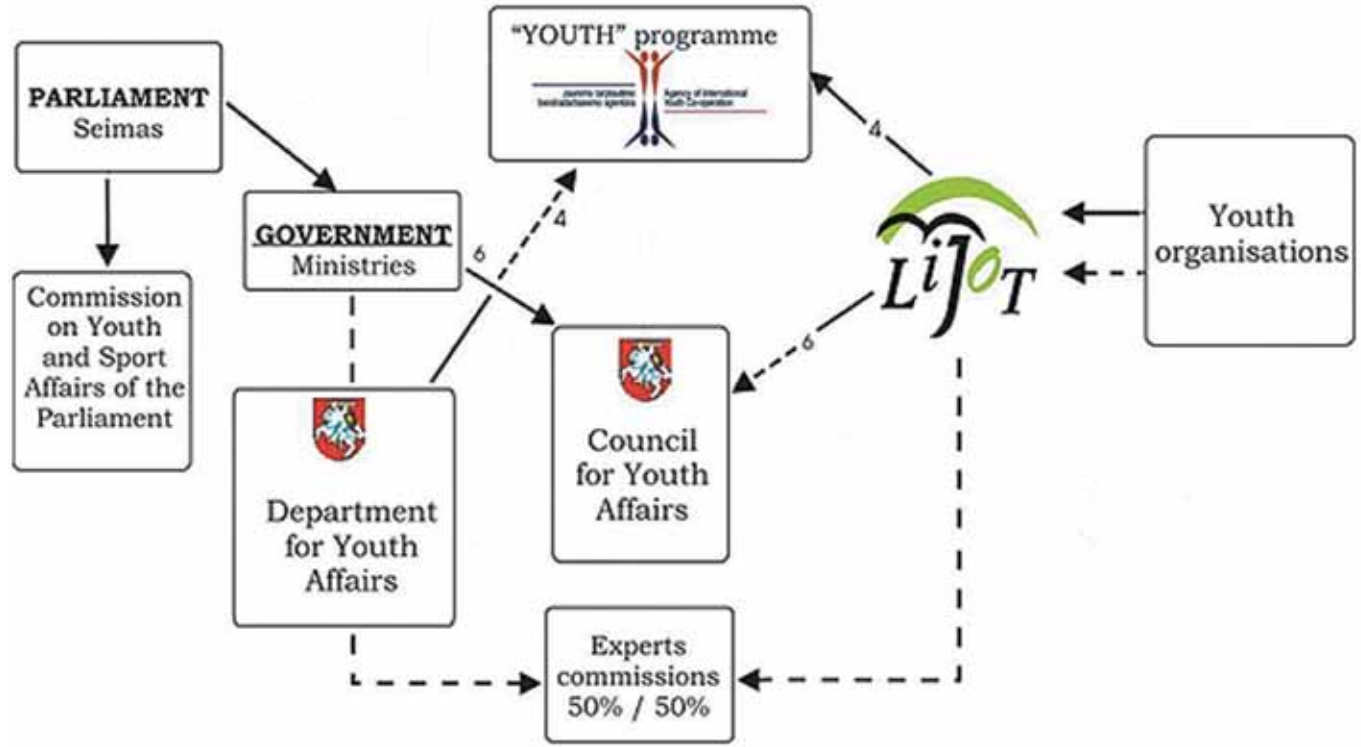
U nekim zemljama, osobito onima u tranziciji ili razdoblju poslije sukoba, vanjski izvori financiranja predstavljaju značajnog aktera u području rada s mladima. Fondacije, međuvladine organizacije, veleposlanstva te druge državne ili međunarodne nevladine organizacije dokazali su se kao značajan akter u procesu razvoja civilnog društva i rada s mladima u tranzicijskim zemljama. Organizacije mladih iz država članica EU često navode institucije Europske unije, posebice nacionalne agencije za program Mladi na djelu, kao važne vanjske aktere u radu s mladima u njihovim zemljama.

Fokus na Litvu – nacionalne i regionalne strukture *co-managementa*

Guoda Lomanaite

Litvanska struktura politike za mlade formirana je 2003. kada je Zakon o okviru politike za mlade usvojio litvanski parlament. Zakon je izmijenjen 2006. i trenutna provedba politike za mlade i struktura upravljanja je postavljena kako slijedi u grafičkom prikazu:

Glavna struktura *co-managementa* na državnoj je razini Vijeće za pitanja mladih. Vijeće ima 12 članova, od kojih pola čine vladine institucije koje rade na području mladih (predstavnici Ministarstva rada i socijalne skrbi, Ministarstva obrane, Ministarstva obrazovanja, Ministarstva kulture, Ministarstva unutarnjih poslova i predstavnik iz Ureda premijera), drugu

polovicu čine predstavnici Litvanskog vijeća mladih (LiJOT). Vijeće za pitanja mladih je ustanovljeno na temelju ravnopravnog i partnerskog odnosa mladih predstavnika i predstavnika institucija. Iako nema formalne odredbe tko bi trebao predsjedati Vijećem, dogovoreno je da će predsjednik Litvanskog vijeća mladih ili drugi predstavnik mladih predsjedavati Vijećem za pitanja mladih. Iako je Vijeće vrlo snažan alat za otvaranje pitanja koja utječu na mlade ljude na razini politike, nakon izmjene zakona 2006. izgubilo je moć formalnog donošenja odluka i trenutačno djeluje kao savjetodavni odbor Odjela za mlade u sklopu Ministarstva rada i socijalne skrbi. Kako piše u Zakonu „Vijeće za pitanja mladih razmotrit će glavne probleme politike za mlade i predložiti prijedloge Odjelu za mlade za provedbu politike za mlade poštujući potrebe mladih i organizacija mladih.“

Odjel za mlade godišnje objavljuje poziv za financiranje organizacija mladih. Da bi se procijenili prijedlozi projekata, svake se godine formiraju nova stručna povjerenstva. Broj se mijenja svake godine, ali polovicu stručnjaka je izabrao Odjel, a polovicu Litvansko vijeće mladih, da bi se omogućila

transparentnost u sustavu. Kriterij za financiranje programa i proces evaluacije za projekte predlažu organizacije mladih preko LiJOT-a.

Druga važna *co-management* struktura uključuje Nacionalnu agenciju za program Mladih na djelu. Litvansko vijeće mladih i institucija koja se trenutačno zove Odjel za mlade 1999. su osnovale Nacionalnu agenciju za program Mladi na djelu. Do danas obje institucije imaju po polovicu mjesta u Odboru Nacionalne agencije. Odbor odlučuje o većini strateških prioriteta za rad Agencije, uključujući nacionalne prioritete programa Mladi na djelu.

Na lokalnoj razini općine su odgovorne za stvaranje i provedbu lokalnih politika za mlade. Prema preporukama Odjela mlade, mogu formirati Općinsko vijeće za pitanja mladih, uključujući regionalna vijeća mladih ili predstavnike mladih koji bi savjetovali općine po pitanju okvira politike za. Od 60 općina u Litvi samo 30-ak ih je uspostavilo takvu strukturu, no proces se nastavlja i perspektiva je obećavajuća.

Fokus na Hrvatsku – Savjet za razvoj civilnoga društva

Katarina Pavić

Savjet za razvoj civilnoga društva je savjetodavno tijelo Vladi Republike Hrvatske.

Sastav – 27 članova

- 12 predstavnika nevladinih organizacija
- 12 predstavnika državnih institucija
- 1 predstavnik sindikata
- 1 predstavnik udruge poslodavaca
- 1 predstavnik zaklada

Članovi Savjeta

12 područja djelovanja:

1. zaštita i promocija ljudskih prava
2. očuvanje zdravlja i poboljšanje kvalitete života
3. skrb za osobe s invaliditetom
4. skrb za djecu
5. zaštita okoliša i održivi razvoj

6. socijalna skrb
7. mladi
8. demokratizacija i društveni razvoj
9. kultura
10. skrb o veteranima Domovinskog rata
11. sport
12. tehnička kultura

Članovi Savjeta – proces biranja predstavnika nevladinih organizacija

Proces se sastoji od dvije faze:

1. Javni poziv za nominaciju kandidata za članove
  - svaka nevladina organizacija nominira samo jednog kandidata (za određeni podsektor / područje djelovanja),
  - nominacije se šalju poštom koristeći pritom standardni obrazac za nominacije uz potrebnu dokumentaciju,
  - nezavisna komisija provjerava kvalificiranost kandidata,
  - popis kandidata s važećim nominacijama objavljuje se na internetu.
2. Javni poziv na izbor kvalificiranih kandidata
  - glasovanje nevladinih organizacija za kvalificirane kandidate – slanje glasačkog obrasca dostupnog

- na internetu (1 organizacija – 1 glas),
- nezavisna komisija prebrojava glasove,
- kandidati s najvećim brojem glasova predlažu se za imenovanje za članove Savjeta ,
- detaljne informacije o svim važećim i nevažećim glasovima kandidata dostupne su na internetu.

Kako Savjet funkcionira?

Mjesečni sastanci

- iznošenje stavova o nacrtima zakona, nacionalnim programima i planovima vezano uz razvoj civilnog društva u najširem smislu,
- predsjednika biraju članovi Savjeta (predstavnici nevladinih organizacija),
- tri stalne radne skupine,
- administrativna i stručna potpora koju osigurava Ured za udruge.

Povećanje broja struktura za civilni dijalog

- više od 100 vladinih savjetodavnih tijela uključuje oko 800 predstavnika organizacija civilnog društva,
- 25 saborskih odbora uključuju više od 100 predstavnika organizacija civilnog društva,
- sve veći broj lokalnih povelja o suradnji organizacija civilnog društva i lokalnih samouprava.

Deklaracija

Aktivni i snažni mladi za bolju budućnost za sve generacije

Predstavnici organizacija mladih iz cijele Europe sastali su se od 26. do 28. studenoga 2010. u Zagrebu, u Hrvatskoj, na konferenciji “Sudjelovanje mladih i aktivno građanstvo” kako bi raspravljali o ulozi mladih ljudi u društvu te doprinijeli viziji Europe koja uključuje mlade.

Mlade generacije Europljana uvijek su imale važnu ulogu u lokalnom, regionalnom, nacionalnom i europskom razvoju, no priznavanje mladih kao dionika europske politike prilično je novo. Prije 2001. godine aktivnosti institucija EU uglavnom su bile usredotočene na specifične programe te se nisu razvijali širi koncepti sudjelovanja mladih, aktivnoga građanstva ili *co-managementa*.

Podsjećamo da je Bijela knjiga o mladima¹ usvojena 2001. godine, što je rezultiralo utvrđivanjem okvira za europsku suradnju na području mladih, koja je ažurirana 2005. godine kako bi se uzeo u obzir Europski pakt za mlade². Proces je nastavljen 2009. kada je usvojena Rezolucija o obnovljenom okviru za europsku suradnju na području mladih³ te je utvrđena nova Strategija Europske unije za mlade⁴.

Priznajemo da su uvedeni brojni mehanizmi i instrumenti otkada se sudjelovanje mladih kao koncept u europskim politikama naglašava uporabom različitih metoda, kao što su otvorena metoda koordinacije, strukturirani dijalog i *co-management*.

---

1 Bijela knjiga o mladima - http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/youth/c11055_en.htm

2 Europski pakt za mlade - http://ec.europa.eu/youth/archive/policies/youthpact_en.html

3 Rezolucija o obnovljenom okviru za europsku suradnju na području mladih - http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/youth/c11059_en.htm

4 Strategija Europske unije za mlade - http://ec.europa.eu/youth/news/news1458_en.htm

Žalimo što mnoge vlade i institucije na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini još uvijek nisu u potpunosti primijenile sredstva za sudjelovanje mladih, što uzrokuje marginalizaciju mladih generacija u njihovim državama.

Naglašavamo važnost primjene instrumenata i sredstava za sudjelovanje mladih kao što su:

- strukturirani dijalog⁵
- obnovljena otvorena metoda koordinacije⁶
- *co-management*⁷

Priznajemo da mnoge države u Europi dijele zajedničku viziju sudjelovanja mladih u društvu i, nadalje, da se mnogi mladi ne angažiraju kako bi se aktivno uključili u procese oblikovanja naše zajedničke sutrašnjice, mi pozivamo europske vodeće političare da podrže i osnaže mlade kako bi postali

5 Strukturirani dijalog - http://ec.europa.eu/youth/youth-policies/doc1707_en.htm

6 Nova metoda otvorene koordinacije - http://ec.europa.eu/youth/news/news1458_en.htm

7 Co – management - http://www.coe.int/t/dg4/youth/Coe_youth/co_management_en.asp

jednaki partneri u društvu primjenjujući i usvajajući postojeća sredstva i alate.

Nedavno redefiniranje sudjelovanja mladih također je vidljivo u usvajanju Europa 2020. – Europske strategije za pametan, održivi i uključujući rast koji predviđa važnu inicijativu za mlade Europe – Mladi u pokretu⁸. Instrumenti i sredstva za povećanje sudjelovanja mladih bit će korisni samo ako se koriste za predlaganje konkretnih mjera koje će imati stvarni učinak na mlade na koje se i odnose.

Podsjećamo da su tek nedavno mladi i organizacije za mlade priznate kao važan dio civilnog društva i kao jednak i kompetentan partner u razvoju novih i osnaživanju postojećih modela demokratskih sustava u Europi. Naša ključna uloga nije vezana samo uz razvoj sudjelovanja mladih *vis-a-vis* vlada i institucija, već i uz angažman na neprestanom napretku organizacija mladih i njihovu sudjelovanje.

8 Mladi u pokretu - <http://europa.eu/youthonthemove/>

Stoga smo se okupili na Konferenciji u Zagrebu kako bismo i dalje osnaživali suradnju organizacija mladih civilnog društva, međusobno podijelili relevantna sredstva i znanje s ciljem osnaživanja naše uloge u suradnji s vladama na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini te izgradnji demokratske i inkluzivne Europe.

Aktivno građanstvo u Europi – Osnaživanje mladih ljudi kako bi postali aktivni građani

Aktivno građanstvo svih generacija ključni je koncept u inkluzivnim društvima te je preduvjet za funkcioniranje bilo kojeg demokratskoga sustava. Nedavni su događaji pokazali da se tradicionalno pasivni mladi “bude” diljem Europe i zahtijevaju da se njihov glas čuje i prizna.

Uključivanje mladih u organizacije mladih, školska vijeća, studentske, kulturne, sportske, političke i druge organizacije predstavlja različite manifestacije sudjelovanja mladih i stvaranja njihov glas. No, čuje li se taj glas?

Strukture i okviri koji omogućuju i osnažuju sudjelovanje mladih nisu dovoljno razvijeni, posebno na nacionalnim razinama. Postojeće dobre prakse, kao što je sustav *co-management* Vijeća Europe ili europski mehanizmi poput strukturiranog dijaloga i financijske sheme, kao što je program Mladi na djelu, koji podržavaju rad i suradnju mladih, visoko su cijenjeni te bi se trebali nastaviti razvijati i nadograđivati. Međutim, potrebno je učiniti više kako bi se povećalo sudjelovanje mladih.

Uloga organizacija mladih i nacionalnih vijeća mladih trebali bi se i dalje podržavati kroz razvoj institucionalnih okvira i mehanizama za *co-management* i suradnju. Nadalje, vlade i institucije trebale bi povećati svoju podršku organizacijama mladih i nacionalnim strukturama mladih koji su stupovi sudjelovanja mladih te osigurati njihovu održivost, kontinuitet i kapacitete.

Sudjelovanje bi se trebalo podučavati i učiti. Stoga, potrebno je dodatno naglasiti razvoj programa učenja za aktivno građanstvo u sustavima formalnoga obrazovanja te priznavanje

ishoda neformalnog obrazovanja. Trebalo bi podržavati i istraživati rad mladih kako bi se podržao proces aktivnoga građanstva među mladima u Europi.

Politika za mlade - strukturirani dijalog i sudjelovanje mladih

Obnovljeni okvir za europsku suradnju u području mladih utvrđen je 2009. godine od kada se strukturirani dijalog priznaje kao ključno sredstvo za povećanje sudjelovanja mladih Europe. Nakon dva predsjednička ciklusa i dvije konferencije mladih, proces strukturiranog dijaloga već je u tijeku.

Međutim, samo su 22 države formirale nacionalne radne skupine za strukturirani dijalog i različita nacionalna vijeća za mlade izvješćuju o nedostatku političke volje i općem zanemarivanju ovoga procesa od strane donositelja politika. Nadalje, mladi ljudi nemaju dovoljno informacija o tome što je strukturirani dijalog, kako on funkcionira te koji je njegov učinak na njihovu svakodnevicu. Bez konkretnih rezultata

nakon jednogodišnjega procesa usredotočenoga na jednu temu, vrijednost ishoda je umanjena dok se motivacija dionika da nastave sudjelovati u procesu strukturiranog dijaloga smanjila.

Stoga, organizacije mladih trebaju utvrditi nekoliko načina kako bi privukle više mladih ljudi (kao npr. predstavnika mladih ljudi s manje mogućnosti, manjine, neorganizirane mlade) za stol. Istovremeno, vlade bi se trebale više usredotočiti na provedbu strukturiranog dijaloga na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, istovremeno priznajući vodeću ulogu nacionalnih vijeća mladih.

Mnoge su inovativne ideje i projekti rođeni tijekom provedbe strukturiranog dijaloga. Stoga je potreba za razmjenom dobrih praksi u tom području među organizacijama mladih, nacionalnim vijećima mladih, institucijama i stručnjacima veća nego ikad.

Nadalje, nacionalna vijeća mladih moraju se uključiti u informativne i druge projekte kako bi prezentirali procese strukturiranog dijaloga te uključili mlade u buduće aktivnosti te

na taj način stvorili snažniju vezu između vršnjaka i različitih faza strukturiranoga dijaloga.

Mnoge su pouke izvučene iz provedbe strukturiranog dijaloga i bilo bi pogrešno tvrditi da je tijekom posljednjih 12 mjeseci proces išao u krivome smjeru. Jasne upute za sljedeći predsjednički trio trebale bi se izraditi što je prije moguće kako bi svi dionici imali vremena za pripremu provedbe strukturiranog dijaloga.

Organizirani mladi i suradnja s vladama - *co-management* u praksi

Diljem Europe provode se brojni različiti modeli suradnje između organiziranih mladih i vlada. Rezultati su različiti, ali je zajednički nazivnik svih modela njihova isključivo savjetodavna narav. Stoga, glas mladih obično se sluša, no rijetko se istinski čuje.

Proces *co-management* u pitanjima koji se tiču mladih tre-

bao bi biti jasan cilj lokalnim, regionalnim, nacionalnim i europskim vlastima, kao i nacionalnim vijećima mladih i njihovim organizacijama članicama.

Razvoj okvira *co-managementa* zahtijeva rješenja različitih izazova, kao što su utvrđivanje kriterija zastupljenosti, osiguravanje kakvoće procesa donošenja odluka, strogi nadzor provedbe odluka kroz ocjenjivanje svih procesa s ciljem poboljšanja i nadogradnje okvira u budućnosti.

Nikada neće postojati jedinstveni okvir koji odgovara različitim društvima i nacionalnim stvarnostima, pa bi i pokušaj izrade nacрта idealnoga modela bio nemoguć. Međutim, postoji nekoliko načela koja mogu pomoći kao smjernice utvrđivanja različitih okvira *co-managementa* diljem Europe:

- promicanje sudjelovanja mladih i stvaranje autonomnih i neovisnih nacionalnih vijeća mladih koja su priznata unutar pravnoga okvira,
- utvrđivanje demokratskih i inkluzivnih modela struktura *co-managementa* na svim razinama,

- osiguravanje jednake zastupljenosti svih dionika u procesima donošenja odluka,
  - osiguravanje kvalitetnog funkcioniranja i ovlasti donošenja odluka savjetodavnih tijela,
  - osiguravanje dobre koordinacije među institucijama i međusektorski pristup problemima mladih.
- osnažiti strukture mladih (organizacije mladih i nacionalnih vijeća mladih),
  - nastaviti razvijati okvir suradnje EU u području mladih, razvijati glavna sredstva okvira suradnje kako bi odgovarala potrebama i resursima sektora mladih,
  - promicati suradnju i izgradnju sustava *co-managementa* na području politike mladih i pitanja koja se tiču mladih.

Sudjelovanje mladih sada za bolje danas i obećavajuće sutra

Konferencija u Zagrebu priznala je važnost sudjelovanja mladih za inkluzivna i demokratska društva. Aktivni i osnaženi mladi jedan su od odgovora na izazove koje nam donosi budućnost. Naša odgovornost i odgovornost vlada i institucija jest provedba i vrednovanje postojećih programa, mehanizama i okvira s ciljem ostvarivanja njihova potpunoga potencijala. U sklopu ovog napora moraju se učiniti neki ključni koraci za nadogradnju trenutne situacije te ova Deklaracija utvrđuje sljedeće:

Konferencija Sudjelovanje mladih i aktivno građanstvo

Hotel Dubrovnik, Zagreb
26.-28. studenoga 2010.

PROGRAM

Petak, 26. studenoga 2010.

09:00 – 10:00	Registracija
10:00 – 11.00	Otvorenje konferencije Nikola Pandurić, predsjednik Mreže mladih Hrvatske Kamal Izidor Shaker, predsjednik Mladinskog sveta Slovenije Slađana Novota, predsjednica Savjeta za razvoj civilnoga društva Vlade Republike Hrvatske Igor Vidačak, predstojnik Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske Zdenko Žunić, izaslanik ministra obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

111

11:00 – 11:30	Pauza
11:30 – 13:30	Peter Matjašič, Young European Federalists Aktivno sudjelovanje mladih Europljana Rory Archer, Centre for South East European Studies, Sveučilište u Grazu Europska integracija i izazovi koje ovi procesi predstavljaju za sudjelovanje mladih u jugoistočnoj Europi Moderirana diskusija
13:30 – 15:00	Ručak
15:00 – 17:00	Aktivno sudjelovanje mladih Prezentacije 1
17:00 – 17:30	Pauza
17:30 – 19:00	Aktivno sudjelovanje mladih Prezentacije 2
19:00 – 20:00	Večera

Subota, 27. studenoga 2010.

09:00 – 11:00	Peter Matjašič, Young European Federalists Strukturirani dijalog Nacionalne prezentacije procesa strukturiranog dijaloga
11:00 – 11.30	Pauza
11:30 – 13:30	Sonia Mejri, Vijeće Europe Co-management u Vijeću Europe Nacionalne prezentacije co-managmenta u praksi
13:30 – 15:00	Ručak
15:00 – 17:00	Radna skupina 1 Preporuke Radna skupina 2 Deklaracija
17:00 – 17:30	Pauza
17:30 – 19:00	Prezentacije preporuka i deklaracije Zatvaranje Evaluacija
19:00 – 20:00	Večera

113

POPIS SUDIONIKA

Konferencija “Sudjelovanje mladih i aktivno građanstvo”

Zagreb, 26.-27.11.2010.

Br.	IME I PREZIME	ORGANIZACIJA	E-MAIL ADRESA
1	Andrea Zrenjanin	Grupa mladih Helsinškog odbora za ljudska prava Srbija	andyzr92@hotmail.com
2	Valentina Vujinić	Vijeće mladih Republike Srpske	valentina@oclaktasi.org
3	Boris Mladenov	International Federation of Medical Students' Associations	yfj@ifmsa.org
4	Božidar Radoš	Network of European Active Citizens	bozidar.rados@gmail.com
5	Caroline Alofs	Conseil de la Jeunesse de Communauté française de Belgique	caroline.alofs@cfwb.be
6	Cvijeta Senta	Mreža mladih Hrvatske	cvijeta.senta@gmail.com
7	Emrullah Spahiu	UN-FAO Kosovo	xogifao@rocketmail.com
8	Filip Markanović	Vijeće učenika Vukovarsko-srijemske županije	filipmark02@hotmail.com
9	Guoda Lomanaite	Litvansko nacionalno vijeće mladih	guoda@lijot.lt
10	Hrvoje Bašić	Vijeće učenika Splitsko-dalmatinske županije	hrvoje.basic91@live.com
11	Jelena Orlić	Udruga mladih UMKI	jelena@umki.hr
12	Lazaros Petromelidis	European Bureau for Conscientious Objection	lapetros@gmail.com
13	Liene Leikuma	RTU Students Parliament, Latvija	leikumaliene@inbox.lv
14	Luc Klonski	Opća konferencija mladih Luksemburga	luc.klonski@cgjl.lu

15	Marian Vares	Estonsko nacionalno vijeće mladih	marian.vares@gmail.com
16	Marina Živković	Udruga Igra	marinazivkovic8@gmail.com
17	Marko Ignjatić	Mladi poduzetnik	marko.ignjatic@privrednik.net
18	Martina Gasser	Švicarsko nacionalno vijeće mladih	martina.gasser@youthrep.ch
19	Nela Sladojević	Youth for Exchange and Understanding	nela@yeu-international.org
20	Peter Matjašič	JEF Europe	peter.matjasic@jef.eu
21	Radu Oprea	SMART Development Centre	radu@smart.org.ro
22	Ricardo Ibarra	Španjolsko nacionalno vijeće mladih	ribarra@cje.org
23	Rory Archer	Sveučilište u Grazu	roryarcher@gmail.com
24	Ružica Jurčević	Udruga Igra	rjurcevic@gmail.com
25	Sabina Jurlina	Forum mladih SDP-a	sjurlina1@yahoo.com
26	Viktor Szabados	Mađarska unija studentskih organizacija	szabados.viktor@fde.hu
27	Virgilio Falco	Nacionalni forum mladih Italije	virgiliofalcomail@yahoo.it
28	Zoran Ilieski	Koalicija organizacija mladih SEGA, Makedonija	zorani@sega.org.mk
29	Tea Jarc	Nacionalno vijeće mladih Slovenije	tea.jarc@mss.si
30	Jan Škoberne	Nacionalno vijeće mladih Slovenije	skoberne.jan@gmail.com
31	Vanja Gruden	Nacionalno vijeće mladih Slovenije	vanja_gruden@yahoo.com
32	Staša Barbič	Nacionalno vijeće mladih Slovenije	barbicstasa@gmail.com
33	Kamal Izidor Shaker	Nacionalno vijeće mladih Slovenije	predsednik@mss.si
34	Nikola Pandurić	Mreža mladih Hrvatske	nikola@mmh.hr
35	Katarina Pavić	Mreža mladih Hrvatske	katarina@mmh.hr
36	Anamarija Sočo	Mreža mladih Hrvatske	anamarija@mmh.hr
37	Emina Bužinkić	Mreža mladih Hrvatske	emina@mmh.hr
38	Iva Glavaš	Mreža mladih Hrvatske	glavas.iva@gmail.com
39	Karlo Kralj	Mreža mladih Hrvatske	karlo.kralj@gmail.com
40	Nikola Buković	Mreža mladih Hrvatske	nikolab@mmh.hr

116

www.mss.si

www.mmh.hr

**Međunarodna godina mladih
2010/2011.**

ISBN: 978-953-7805-02-9